

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Minulla on Saumaa!”

Sauma-starttipajan toiminnan arviointi ja sen kehittämismahdollisuudet

Heli Metsänen ja Elina Wilén

Nuorisotyön ja kansalaistoiminnan koulutusohjelma (210 op)

4/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Heli Metsänen ja Elina Wilén	Sivumäärä 49 ja 4 liitesivua
Työn nimi Sauma-starttipajan arviointi ja kehittämismahdollisuudet	
Ohjaava opettaja Tarja Jukkala	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Sovatek-säätiö	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on arvioida Sauma-starttipajan nykyistä toimintaa ja sitä kautta löytää siitä mahdollisia kehittämisen kohteita. Työn tilaajana toimii Sovatek-säätiö, jonka alaisuudessa Sauma-starttipaja toimii. Opinnäytetyö koettiin tarpeelliseksi tehdä, koska Sauma on kevään 2010 jälkeen muotoutunut työpainotteisesta toiminnasta enemmän valmentavaan muotoon ja nyt haluttiin arvioida miten uudenlainen toiminta on lähtenyt käyntiin.</p> <p>Opinnäytetyössä tuodaan esiin työ- ja starttipajojen ideologiaa, tarkastellaan nuorten ohjautumista niihin sekä ilmentetään minkälainen merkitys työ- ja starttipajoilla on nyky-yhteiskunnassa.</p> <p>Tutkimus on laadullinen tutkimus, jonka tutkimusmenetelmänä on käytetty teemahaastattelua sekä kyselyä. Tutkimukseen haastateltiin kolmea Sauma-starttipajan nuorta sekä Sauman yksilövalmentajaa ja ne toteutettiin ryhmä- ja yksilöhaastatteluilta. Kysely toteutettiin Sauman sidosryhmille, Työ- ja elinkeinotoimistoon sekä Työvoiman palvelukeskukseen. Kysely tehtiin sähköpostin välityksellä, koska sen katsottiin olevan paras keino tavoittaa työntekijät.</p> <p>Tutkimus osoittaa että Sauma-starttipaja on toiminnallaan vaikuttanut positiivisesti nuoriin. Kaikki kolme haastateltua nuorta ovat kiinnostuneita hakeutumaan koulutukseen tai ammattiin starttipajajakson jälkeen. Tutkimustulosten mukaan sidosryhmät eivät tiedä tarpeeksi Sauma-starttipajasta tai sen toiminnasta, jotta osaisivat ohjata nuoria pajalle. Tämän takia Sauman tiedotusta sekä yhteistyötä pitää tulevaisuudessa parantaa. Tutkimus vahvistaa myös sen, että Sauma-starttipajalle täytyy tulevaisuudessa saada palkattua toinen työntekijä, jotta uusia menetelmiä saadaan otettua käyttöön ja, että toimintaa voidaan myös jatkossa kehittää.</p>	
Asiasanat työpaja, starttipaja, ryhmävalmennus, syrjäytyminen, työttömyys, Sovatek-säätiö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Heli Metsänen ja Elina Wilén	Number of Pages 49 and 4
Title Minulla on Saumaa! - Evaluation of Sauma start-up workshop and its potential for development	
Supervisor(s) Tarja Jukkala	
Subscriber and/or Mentor Sovatek-säätiö	
Abstract <p>The purpose of this thesis was to assess how the Sauma start-up workshop works and through that find out if there is something which needs to develop. Sovatek-säätiö is the subscriber of the research. Sauma start-up workshop's function has changed since 2010. Before the function was primarily focused on the work, but now it emphasis more coaching. Because of that increased the need to assess how a new kind of function has been worked in Sauma.</p> <p>The theoretical section explores the ideology of workshops and start- up workshops, how young people are directed to Sauma and what kind of role workshops play in today's society.</p> <p>The data were analyzed using qualitative content analysis and the material was collected via theme interviews and questionnaire. The young and the worker of Sauma start-up workshop were interviewed face to face. Questionnaire was sent to Sauma's partners Työ- ja elinkeinotoimisto and Työvoiman palvelukeskus via e-mail.</p> <p>The results show that the Sauma start-up workshop has impact to the young. All the three of the interviewees young are interested in apply to school or job after Sauma. The results show also that the Sauma's partners do not know enough Sauma start-up workshop or how it works. That affect how the partners direct the young to Sauma. In the future, it is important that cooperation between Sauma and the partners is effective. Research confirms also that the Sauma needs another employee, so the function could be developed in the future even more.</p>	
Keywords workshop, start-up workshop, exclusion, unemployment, Sovatek-säätiö	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	6
2.1 Sovatek-säätiö	6
2.2 Starttipajatoiminta eli Sauma-valmennus	7
2.3 Tutkimuksen tarkoitus	8
2.4 Tutkimuksemme ajankohtaisuus	10
3 NUORTEN TYÖPAJATOIMINTA	12
3.2 Sosiaalinen vahvistaminen	15
3.3 Starttipajatoiminta	15
3.4 Starttipajatoiminnan muodot	16
3.5 Nuorten työpajatoiminta Jyväskylässä	17
4 NUORTEN OHJAUTUMINEN SAUMA-STARTTIPAJALLE	18
4.1 Työ- ja elinkeinotoimisto	19
4.1.1 Työmarkkinatuki	20
4.2 Työvoiman palvelukeskus	21
4.3 Etsivä nuorisotyö	22
4.3.1 Etsivän työn menetelmät	23
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
5.1 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä	26
5.3 Kysely	27
5.4 Analysointi	28
6 SAUMA-STARTTIPAJAN NUORTEN JA TYÖNTEKIJÄN HAASTATTELUT	29
6.1 Sauman vaikutus nuoriin	29
6.2 Mitä Sauman toiminta on tällä hetkellä?	31
6.3. Nuorten ohjautuminen Sauma-starttipajalle	35
7 YHTEISTYÖKUMPPANEILTA SAATU PALAUTE SAUMAN TOIMINNASTA	37
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	38
9 KEHITTÄMISMAHDOLLISUUDET TIEDOTUKSEEN	43
10 JATKOTUTKIMUKSET	45
LÄHTEET	47
LIITTEET	50

1 JOHDANTO

Nuorten syrjäytyminen on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Suomessa on tällä hetkellä kymmeniätuhansia nuoria, jotka ovat pudonneet yhteiskunnan toimintajärjestelmien ulkopuolelle. Koulutuksen puute, pitkäaikainen työttömyys, ongelmat sosiaalisessa ympäristössä sekä näistä seuraava elämänhallinnan pettäminen näkyy nuorten syrjäytymisenä ja pahoinvointina. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2009.) Nuorten tilanne on ollut paljon esillä mediassa sekä eri toimijoiden tulevaisuuden suunnitelmissa. Myös tämän hetken hallituksen yhdeksi kärki hankkeeksi on kirjattu nuorten yhteiskuntatakuu, jonka tavoitteena on varmistaa nuorten mukaan pääsy koulutukseen ja sitä myötä osalliseksi yhteiskuntaan. Yhteiskuntatakuu tarkoituksena on taata jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle koulutus-, harjoittelu-, työpaja-, kuntoutus- tai työpaikka. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Suomessa nuorten työpajat tarjoavat nuorille hyviä paikkoja työssäoppimiseen, elämäntaitojen kehittämiseen sekä aikuistumiseen, jos nuori on tilanteessa, jossa sopivaa opiskelupaikkaa ei ole löytynyt, koulutus keskeytyy tai töitä ei ole tarjolla. Työpajatoiminnan tarkoituksena on toimia yhtenä nuorten yhteiskunnallisena turvaverkkona osana muita yksilöllisiä kuntoutus-, valmennus-, koulutus-, ja työllistämispalveluita (Huotelin & Komonen 2006, 1).

Starttipaja on yksi nuorten työpajatoiminnan muodoista. Starttipajaa kohdistetaan niille nuorille, joilla on vaikeuksia arjenhallinnan kanssa ja jotka tarvitsevat kokonaisvaltaisempaa tukea elämäntilanteessaan. Starttipajat ovat matalan kynnyksen paikkoja, joiden tavoitteena on tukea nuorta tunnistamaan oman elämänsä solmukohdat ja etsiä ratkaisuja näiden asioiden selvittämiseen. (Komonen 2007, 435.)

Meidän opinnäytetyömme on tapaustutkimus Sovatek-säätiön Sauma-starttipajasta ja sen toiminnasta. Syksyllä 2011 teimme opintoihimme kuuluvan sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävän projektin Sauma-starttipajalle. Projektiimme kuului suunnitella ja toteuttaa ryhmävalmennusta Sauman nuorille syksyn ajan. Syksyn aikana Sovatek-säätiöltä tuli myös toive opinnäytetyöstä ja

me tartuimme haasteeseen. Opinnäytetyön avulla haluttiin arvioida miten Sau-
ma on toiminut ja nostaa esiin sellaisia asioita, joita siinä vielä pitää kehittää.
Tutkimuksemme on tärkeä ammattialalle, koska työpajojen merkitys tulevaisuu-
dessa vain korostuu ja uusia työpajoja syntyy lisää. Tämän tutkimuksen avulla
voi löytää esimerkkejä siitä minkälaisen asioiden parissa uusi paja kamppailee
ennen kuin se löytää paikkansa muiden samankaltaisten palveluiden joukosta.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Sovatek-säätiö

Tutkimuksemme tilaajana toimii Sovatek-säätiö, joka on päihde- ja mielenterve-
yshaittojen ehkäisyyn ja hoitoon, sekä työllistymisen edistämiseen keskittynyt
asiantuntija- ja yhteistoimintaorganisaatio. Sovatek-säätiö toimii Jyväskylän ja
Joensuun alueilla ja tiivistä yhteistyötä tehdään lähikuntien kanssa. Säätiön tar-
koituksena on ehkäistä syrjäytymistä ja auttaa yhteiskunnallisesti heikommassa
asemassa olevia henkilöitä. Se pyrkii vähentämään päihde- ja muita riippu-
vuusongelmia sekä edistämään vaikeasti työllistyvien henkilöiden työtoimintaa.
Lähtökohtana Sovatek-säätiöllä on kehittää ja tuottaa palveluita niitä tarvitsevi-
en näkökulmasta. Toimintamuodot perustuvat erilaisiin psykososiaalisen kun-
toutuksen ja päihdelääketieteen, työvalmennuksen sekä mielenterveystyön me-
netelmiin ja sisältöihin. (Sovatek-säätiö 2012.)

Sovatek-säätiö perustettiin lokakuussa 2010 työvalmennussäätiö Tekevän ja
Jyväskylän Seudun päihdepalvelusäätiö sulautuessa yhdeksi uudeksi säätiöksi.
Työvalmennussäätiö Tekevä sekä Jyväskylän Seudun päihdesäätiö yhdistyivät,
koska heillä oli paljon yhteisiä asiakkaita ja näin ollen uudessa Sovatek-
säätiössä heidän tarpeisiin voidaan vastata entistä paremmin. Henkilöstön yh-
teiskäyttö mahdollistaa myös nykyisten toimintamuotojen kehittämisen, koko-
naan uusien palveluiden tarjoamisen sekä luo edellytyksiä hyödyntää erilaisia
rahoituskanavia entistä paremmin. (Sovatek-säätiö 2011.)

Sovatek-säätiö on julkisen ja kolmannen sektorin taustayhteisöjen perustama. Sen järjestölähtöisen toiminnan perusajatuksena on edistää ja tukea yhteistyössä muiden kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa sellaista toimintaa, joka tukee sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia. (Sovatek-säätiö 2011.)

Sovatek-säätiö on yleishyödyllinen eikä pyri taloudelliseen voittoon. Säätiön toiminnan rahoituksena toimivat Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin kanssa tehdyt ostopalvelusopimukset, jotka kattavat kaksi kolmasosaa säätiön kokonaiskustannuksista. (Sovatek-säätiö 2011.)

Sovatek-säätiön palvelu- ja kehittämistoiminnan tulosalue koostuu neljästä eri palveluyksiköstä, joita ovat arviointi- ja kuntoutuspalvelut, hoitopalvelut, työhönvalmennuspalvelut sekä koulutus- ja nuorisopalvelut. Koulutus- ja nuorisopalveluyksikkö vastaa säätiön ammatillisista koulutuspalveluista, oppisopimuskoulutuksesta, etsivän työparin toiminnasta ja starttipaja Sauman toiminnasta. Sekä etsivän työpari että Sauma-starttipaja halutaan tulevaisuudessa vakiinnuttaa osaksi säätiön palvelutoimintaa. (Sovatek-säätiö 2011.)

2.2 Starttipajatoiminta eli Sauma-valmennus

Starttipajatoiminta eli Sauma-valmennus on Sovatek-säätiön 16–28 –vuotiaille nuorille tarkoitettu, 6-paikkainen valmentavan ohjauksen ja toiminnan periaatteella toimiva matalankynnyksen starttipaja. Toiminta alkoi vuonna 2009 etsivän nuorisotyön hankkeen tarpeista ja sitä on kehitetty hankerahoituksella.

Sauma on tarkoitettu nuorille, jolla ei ole ammatillista koulutusta tai valmiuksia hakeutua ammatilliseen koulutukseen tai työelämään, nuorille, joilla on vaikeuksia pärjätä opinnoissaan ja valmistuminen on pitkittynyt tai jäänyt kokonaan kesken sekä nuorille, joille tulevaisuuden suunnittelu tuottaa ylivoimaista hankaluutta. (Sovatek-säätiö 2012.)

Saumavalmennuksessa nuoria tuetaan tunnistamaan oman elämänsä solmukohdat sekä etsimään ratkaisuja niiden avaamiseen, tiedostamaan omat vahvuudet, mahdollisuudet ja mielenkiinnonkohteet sekä huomaamaan oman elämänvaiheensa liittyvät kehitystehtävät. Toiminnan tavoitteina on lisätä nuorten opiskelu- ja työelämävalmiuksia. (Sovatek-säätiö 2012.)

Pääsääntöisesti Starttipajajakso aloitetaan kuukauden sopimuksella, jonka aikana suunnitellaan nuoren kanssa jatkoa eteenpäin. Sauman toiminta koostuu yksilö-, ryhmä- sekä työvalmennuksesta (Sovatek-säätiö 2012). Työaika Saumassa on n. 6 tuntia, viitenä päivänä viikossa. Tällä hetkellä Sauma starttipajassa toimii yksi yksilövalmentaja, joka vastaa työ-, yksilö- ja ryhmävalmennuksesta. (Järvenpää 2012.)

Saumaan on mahdollista hakeutua Sovatek-säätiön palveluohjauksen, Työ- ja elinkeinotoimiston tai Työvoiman palvelukeskuksen kautta. Myös nuori itse voi omatoimisesti hakeutua Saumaan tai läheiset voivat hänet sinne ohjata. (Sovatek-säätiö 2012.)

2.3 Tutkimuksen tarkoitus

Syksyllä 2011 Sauman toimintaa muutettiin ja siihen lisättiin työnteon lisäksi enemmän yksilö- sekä ryhmävalmennusta, joiden tarkoituksena on edistää nuorten hyvinvointia ja auttaa heitä löytämään omat vahvuutensa ja mielenkiinnon kohteensa. Yksilö- ja ryhmävalmennusta lisättiin, jotta Saumavalmennuksen päätavoitteet, nuorten opiskelu- ja työelämävalmiuksien parantuminen, toteutuisivat paremmin. (Järvenpää 2012.)

Tästä muutoksesta johtuen Sovatek-säätiöllä koettiin tärkeäksi, että Saumavalmennusta arvioisi ja tutkisi myös joku ulkopuolinen taho ja siitä syntyi tarve tälle opinnäytetyölle. Kuten jo aiemmin tuli ilmi Saumavalmennus halutaan vakiinnuttaa osaksi säätiön palvelutoimintaa ja jotta näin kävisi, tulee Saumavalmennusta arvioida, tutkia sekä kehittää. Tutkimuksemme tarkoituksena oli arvioida Saumavalmennusta ja löytää sen toiminnasta niitä asioita, joita siinä tulisi vielä

kehittää. Varsinaiset kehittämisen kohteet nousivat esiin kerätyistä aineistoista, nuorten haastatteluista, yhteistyökumppaneille tehdystä kyselystä sekä Saumavalmennuksen työ- ja yksilövalmentajan haastattelusta.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat:

- Miten Saumavalmennus on vaikuttanut nuoriin?
- Miten Saumavalmennus toimii tällä hetkellä?
- Mistä nuoria ohjautuu Saumavalmennukseen?

Näiden kysymysten avulla lähdimme tarkastelemaan Sauma starttipajaa sekä etsimään niitä asioita, joita toiminnassa vielä tulisi kehittää, jotta se saataisiin toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla. Tutkimuksessamme selvittämme miten Sauma on vaikuttanut nuoriin; onko heidän tulevaisuuden suunnitelmansa selkiytyneet Saumassa olo aikana ja ovatko he löytäneet kiinnostusta opiskeluun tai työelämään. Sauman tavoitteena on parantaa nuorten opiskelu- ja työelämävalmiuksia ja kehitystyötä ajatellen on tärkeää saada tietää miten Sauma on nuoriin vaikuttanut.

Toiseksi keskeiseksi tutkimuskysymykseksi nousi Sauman toiminta tällä hetkellä. Millaista toiminta on, kokevatko nuoret tai työntekijä, että asiat eivät toimi vielä halutulla tavalla ja minkälaista he haluaisivat toiminnan tulevaisuudessa olevan? Sauma on toiminut nykyisellä tavallaan syksystä 2011 saakka, joten nyt keväällä 2012, puoli vuotta Sauman aloituksen jälkeen, on hyvä aika tarkastella miten toiminta on lähtenyt käyntiin, minkälaista se on tällä hetkellä ja mitä asioita siinä tulisi vielä kehittää.

Kolmas tärkeä tutkimuskysymys oli nuorten ohjautuminen Saumaan. Sauman toiminnan kannalta on olennaista tietää mistä nuoria Saumaan ohjautuu. Tämän myötä tärkeäksi asiaksi nousee selvittää myös se, minkälaista on näiden sidosryhmien ja Sauman välinen yhteistyö. Onko yhteistyö toimivaa? Tulisiko sitä parantaa? Ohjautuvatko nuoret mutkattomasti Saumaan vai olisiko siinä vielä

parannettavaa? Vastauksia tähän kysymykseen haemme Sauman nuorilta ja henkilökunnalta, sekä Työ- ja elinkeinotoimiston ja Työvoiman palvelukeskuksen niiltä työntekijöiltä, jotka työskentelevät nuorten kanssa.

2.4 Tutkimuksemme ajankohtaisuus

Tällä hetkellä yksi polttavimmista yhteiskunnallisista aiheista on syrjäytyneiden nuorten määrä Suomessa. Tuoreimpien tutkimusten mukaan Suomessa on tällä hetkellä 110 000 nuorta, jotka ovat vaille toisen asteen tutkintoa ja heistä arviolta 40 000 on kaiken aktiivitoiminnan ulkopuolella (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012). Syrjäytymisellä on vakavat vaikutukset inhimillisesti, mutta sillä on myös kansantaloudelliset seuraamuksensa. Nuorten syrjäytyminen vaikuttaa sekä työurien pituuteen, että työvoiman saatavuuteen, mikä on huolestuttava asia Suomen tulevaisuuden kannalta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.) Suuret ikäluokat ovat siirtymässä eläkkeelle, joten vastuu sekä työtehtävät siirtyvät nuoremmille sukupolville. On siis erittäin tärkeää yhteiskunnan kannalta, että nuoremmat sukupolvet pysyvät elinvoimaisina ja tämän hetken syrjäytyneet nuoret saadaan kiinni koulutukseen tai työelämään, sekä löydetään oikeat keinot siihen miten tulevaisuudessa estetään nuorten syrjäytyminen.

Syrjäytyminen on monimutkainen ongelma kokonaisuus, joka muodostuu monien eri tekijöiden summasta. Se käsittää yhteiskunnan normaalitilan ulkopuolelle jäämistä, poikkeamista valtakulttuurin odotuksista ja elämän valtavirrasta. Se voidaan nähdä työttömyytenä, koulutuksen puutteena tai sosiaalisena puutteena. Tosin syrjäytyminen on käsitteenä melko hankala ja sitä on kritisoitu paljon. Pelkästään se että, joku elää niukoissa oloissa tai on vaille työtä tai koulutusta, ei tee tästä vielä syrjäytynyttä. Vaan vasta pitkään jatkuneessa työttömyyteen liittyy sosiaalisia ongelmia, kuten tukiverkon tai ihmissuhteiden puuttumista sekä päihdekäyttöä, voidaan puhua syrjäytymisestä. Tämä malli liitetään kuitenkin enemmän iäkkäämpiin pitkäaikaistyöttömiin. (Laakso 2001, 9.)

Syrjäytymisen katsotaan olevan prosessi joka etenee portaittain. Monesti sen käynnistävät vaikeudet kotona, koulussa tai muussa sosiaalisessa ympäristös-

sä, josta se jatkuu alisuoriutumiseen koulussa tai jopa keskeytykseen. Ilman riittävää koulutusta on vaikeaa päästä työmarkkinoille, josta saattaa seurata työn vieroksunta eli ei välttämättä haluta edes hakeutua töihin. Ilman sosiaalista verkostoa ympärillään ihminen eristäytyy yhteiskunnasta eli syrjäytyy. (Laakso 2001, 10.)

Nuorien kohdalla syrjäytymistä pidetään työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämisenä. Nuoret itse kuitenkin näkevät syrjäytymisen enemmän yksinäisyytenä tai ryhmän ulkopuolelle jäämisenä. Sosiaalisella yksinäisyydellä tarkoitetaan sitä, kun nuorelta puuttuu sosiaalinen verkosto tai siihen ei olla tyytyväisiä. Sosiaalisella yksinäisyydellä on oma vaikutuksensa nuoren identiteettiin ja siihen miten hän näkee maailman. Sosiaalisen verkoston puuttuminen saattaa ajaa normaalista poikkeavaan toimintaan ja sitä kautta syrjäytymiseen. Sosiaalisen yksinäisyyden vaikutuksia ei tutkimuksissa kuitenkaan ole otettu riittävästi huomioon, vaan enemmän on keskitytty koulutuksen puutteen ja työttömyyden puolelle. Nuorten vertaisryhmien ulkopuolelle jääminen tulisi kuitenkin ottaa vakavasti, sillä useimpien tutkimusten mukaan nuoret ovat ikäryhmistä yksinäisimpiä. (Komonen 2007, 431–432.)

Tämän hetken hallituksen yksi kärkihanke on nuorten yhteiskuntatakuu, jonka tavoitteena on varmistaa, että nuoret pääsevät mukaan koulutukseen sekä työelämään, ja pääsevät sitä myötä osalliseksi myös yhteiskuntaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012). Yhteiskuntatakuu tulee täysimääräisesti voimaan 2013 vuoden alusta ja sen tavoitteena on taata jokaiselle alle 25-vuotiaalle alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle koulutus-, harjoittelu-, työpaja- tai työpaikka. Jotta tämä tavoite tulisi toteutumaan, on tärkeää, että viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja nuorten yhteistyö toimii ja nuoret saadaan ohjattua heille sopiviin paikkoihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

Näiden syiden takia myös meidän opinnäytetyömme aihe on hyvin ajankohtainen. Sauma-starttipaja on matalankynnyksen pajatoimintaa, jonka tavoitteena on parantaa nuorten opiskelu- ja työelämävalmiuksia sekä edistää heidän hyvinvointiaan. Sovatek-säätiön Sauma-starttipaja on toiminut nykyisellä toimintavallaan vasta syksystä 2011 lähtien, joten toiminta on vasta löytämässä paikkaansa Jyväskylän nuorille suunnattujen työpajapalveluiden joukossa. Tutki-

muksemme tarkoituksena on auttaa löytämään Sauma-starttipajan toiminnasta niitä asioita, joita vielä tulee kehittää, jotta toiminta voisi toimia parhaalla mahdollisella tavalla ja auttaa paikallisia nuoria.

3 NUORTEN TYÖPAJATOIMINTA

”Nuorten työpajatoiminnalla tarkoitetaan sosiaalisia yhteisöjä, joissa työskenteilyn ja siihen liittyvien ohjaus- ja valmennuspalveluiden avulla pyritään parantamaan syrjäytymisvaarassa olevien tai pitkään työttöminä olleiden nuorten valmiuksia hakeutua koulutukseen, työhön tai yrittäjäksi” (Komonen 2007, 445). Työpajatoiminta on moniammatillista toimintaa, jonka tarkoituksena on kannustuksen ja motivoinnin avulla parantamaan nuoren oman elämän hallintaa, tehdä nuoresta oman elämänsä aktiivi (Komonen 2007, 434-445). Toiminnan tulisi pyrkiä myös sosiaaliseen vahvistamiseen, syrjäytymisvaarassa oleville nuorille sekä vähentää nuorisotyöttömyyden vaikutuksia (Kuure 2009, 3).

3.1 Historiasta tähän päivään

1980-luvulla perustettiin Suomeen ensimmäiset työpajat, joita on jo alkujaan käytetty ehkäisevänuorisotyön välineenä. Niillä pyrittiin löytämään uusia ratkaisuja nuorten koulutuksesta ja työelämästä syrjäytymiseen. Kohderyhmänä olivat pääosin syrjäytymisvaarassa olevat, kouluttamattomat sekä työttömät nuoret. Laman aikaan 90-luvulla, pajojen tarve kasvoi työttömyyden takia, näin ollen pajoja perustettiin lähes joka kuntaan. Tällöin pajoille hakeutui kaikenikäisiä valmentautujia, joukossa jopa kokonaisia perheitä. Työpaja toiminta vakiintui 90-luvun loppu puolella ja se levisi entiseltään laajemmalle. EU:hun liittymisen myötä työpajatoimintaan saatiin rahoitusta Euroopan sosiaalirahaston rakennerahastosta. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2012.)

Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys lisääntyi Suomessa, joten tuli tarve kehittää pajatoimintaa. Kehittämistarvetta lisäsi myös se, että pajojen yhteistyökumppaneiksi nousivat paikalliset sosiaalitoimistot. 90-luvun puolivälistä 2000-luvulle,

toimintaa kehitettiin edelleen ja sitä mukaan asiakaskuntakin laajeni, enää toiminta ei kohdistunut pelkästään nuoriin. Entistä enemmän työpajajoille tulleista valmentautujista oli koulupudokkaita ja pitkäaikaistyöttömiä. Näin ollen nuorten työpajatoiminnan sijasta ryhdyttiin käyttämään termiä työpajatoiminta. Kasvavan asiakaskunnan johdosta, valmennus nousi suureen rooliin työpajojen toiminnassa, se nähtiin pitkäaikaisena prosessina, jonka lähtökohtana olivat yksilölliset tarpeet. Pajatoiminnassa haluttiin ylläpitää kehityksen edellytyksiä, joten Suomeen perustettiin vuonna 1997 työpaja-ammattilaisten toimesta Valtakunnallinen työpajayhdistys ry, koordinoimaan työpajojen toimintaa. Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää työpajojen toimintaa sekä niissä työskentelevien ammattitaitoa, yhdessä työpajakentän ja muiden ammattilaisten kanssa. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2012) Pajoissa tapahtuneen kehityksen myötä, pelkkä työvalmennus ei enää riittänyt, vaan rinnalle syntyi yksilövalmennus, joka keskittyi työn ohella nuoren omiin, kasvuun ja kehitykseen liittyviin asioihin. (Komonen 2007, 429.)

Edelleen on Suomessa lukuisia syrjäytymisuhan alla olevia nuoria, joilla on vaikeuksia kouluttautua ja työllistyä. Niiden rinnalle ovat nousseet uudet asiakasryhmät, kuten maahanmuuttajat, mielenterveyskuntoutujat sekä päihdeongelmaiset. Toiminnan kehityttyä yhä monitahoisemmaksi on työ pajoilla edellyttänyt henkilökunnalta vankkaa työ- ja yksilövalmennuksen osaamista sekä verkostoitumista muiden toimijoiden kanssa. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2012.)

Tällä hetkellä Suomessa on 250 työpajaa, joista 80–85 prosenttia on kuntien ja loput erilaisten säätiöiden ja yhdistysten ylläpitämiä pajoja. Näihin pajoihin haakeutuu vuosittain 10 000-12 000 valmentautujaa, joista suurin osa ohjautuu Työ- ja elinkeinotoimiston kautta. (Komonen 2007, 445.) Yksi työpajajakso kestää keskimäärin kuusi kuukautta (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2012). Työpajoja rahoittavat kunnat, opetusministeriö ja työministeriö, joilla on oma tehtävänsä työpajojen toiminnassa. Opetusministeriö vastaa pajojen sisällöllisestä kehityksestä, kun taas työministeriö työllistämiskustannuksista (Laakso 2001, 3).

Nuorten siirtyminen peruskoulusta jatkokoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta työelämään on muuttunut monimutkaisemmaksi ja epävarmaksi pro-

sessiksi. Vaikka Suomessa koulutuksen taso on huippuluokkaa ja rakenteiltaan toimiva, silti useita nuoria jää vuosittain ilman koulupaikkaa sekä useat nuoret jättävät hakematta koulutukseen ollenkaan. On arvioitu, että vuosittain 5,5 prosenttia eli 3400 peruskoulun päättäneistä jää ilman jatko-opiskelu paikkaa. (Komonen 2007, 431.)

Toisena ongelmakohtana ammatin saavuttamisessa on koulumaailmaan kiinnittyminen. Vaikka opiskelupaikka nuorelle avautuisi, se ei välttämättä tarkoita sitä, että nuori suorittaisi opintonsa loppuun. Yksitoista prosenttia ammatillisen koulutuksen aloittaneista nuorista jättää opintonsa kesken. Suurimmat syyt keskeytykselle ovat koulutusvalinnan epäonnistuminen, motivaation laskeminen, oppimisvaikeudet, oman elämänhallinnan ongelmat sekä poissaolojen kertyminen. (Komonen 2007, 431.)

Huonosti koulutetuilla nuorilla on vaikeampi saada työpaikkaa, joten he ajautuvat helposti pitkäaikaistyöttömiksi (Komonen 2007, 431). Tosin työttömyys ei ole enää kouluttamattomien ongelma, vaan siitä voi joutua kärsimään kuka tahansa. Työmarkkinat ovat hyvin epävakait ja varsinkin määräaikaisten työsuhteet ovat kasvaneet nuorten kohdalla. (Laakso 2001, 2.)

Työpajat ovat nuorille tärkeitä työelämän pelisääntöjen opettajia. Niissä nuoret pääsevät turvallisessa ympäristössä testaamaan omia kykyjään ja työrytmiin sopeutumista, ilman oikean työpaikan paineita. Monelle nuorelle työpaja saattaa ollakin ensi kosketus työelämään. (Laakso 2001, 4.) Työpajat auttavat ylläpitämään nuorten työelämä valmiuksia, antavat vinkkejä koulutukseen hakeutumisessa sekä parantavat nuorten sosiaalisia taitoja ja edistävät kanssakäymistä toisten nuorten kanssa (Pietikäinen 2005, 219).

Työpajat eivät ole enää marginaaliporukan paikkoja, vaan pajoille tulevat nuoret ovat hyvin erilaisista taustoista. Ainoa yhdistävä tekijä on tällä hetkellä ikä. Monet ovat koulunsa keskeyttäneitä, toiset miettivät vielä ammatinvalintaa, osa taas on työmarkkinoille kelpaamattomia, passiivisia nuoria. Noin puolet nuorista on ammattikoulun päättäneitä, työkokemusta hankkivia ja puolet ammatinvalintaa miettiviä tai koulu- tai työuralta pudonneita nuoria. (Laakso 2001, 4.)

3.2 Sosiaalinen vahvistaminen

Nuorisolaissa sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan elämänhallintataitoja sekä ehkäisemään syrjäytymistä. Se käsittää yksilön kokonaisvaltaisen tukemisen ja sillä pyritään lisäämään sekä edistämään yksilön hyvinvointia. Käsitteenä sosiaalinen vahvistaminen on monitahoinen asia, mutta kuitenkin sen painopiste on ennalta ehkäisevässä työssä. (Herranen & Lundbom 2011, 6.) Ennalta ehkäisevä työ itsessään taas tarkoittaa varhaista puuttumista, jolloin estetään asioita muodostumasta ongelmaksi (Mehtonen 2011, 13). Ehkäisevällä työllä pyritään poistamaan lasten ja nuorten elämään liittyviä riskitekijöitä, jotka voivat vaarantaa heidän kasvua ja terveyttä (Sosiaaliportti 2012).

Työnä sosiaalinen vahvistaminen on asiakaslähtöistä ja moniammattilista työtä, johon kuuluu kasvatuksellista sekä yhteiskunnallista toimintaa. Se missä toiminta ympäristössä, minkälaisen ihmisten kanssa sekä mitkä heidän tarpeensa ovat, määrittävät sen millä keinoin ja minkälaisin menetelmin työtä tehdään. (Mehtonen 2011, 16.) Työhön kuuluu muun muassa erilaisia vertaistuellisia ryhmiä sekä verkostoitumista eri ammattialojen kanssa sekä autetaan ja tuetaan nuorta ja tämän lähimmäisiä (Danska-Honkala & Poteri 2011, 128). Työpajat ovat yksi muoto vertaistuellisista ryhmistä. Sosiaalista vahvistamista tehdään kaikenikäisten ihmisten parissa, vaikka pääpaino keskittyykin riskiryhmiin, joissa syrjäytymisvaara on suuri. Sen tavoitteena on saada nuoresta aktiivinen kansalainen. (Mehtonen 2011, 17.)

3.3 Starttipajatoiminta

Starttipaja toiminta on enemmän valmennukseen kuin työhön keskittynettä pajatoimintaa. Toiminta sisältää pitkälti yksilöohjausta ja -valmennusta, joka painottuu asiakkaan sosiaalisten ja arjenhallintataitojen tukemiseen. (Komonen 2007, 433.) Se on suunnattu nuorille, jotka tarvitsevat kokonaisvaltaista tukea elämäntilanteen selvittämiseen ja apua tulevaisuuden suunnitteluun (Valtakunnallinen

työpajayhdistys 2012). Starttipajan sisällölle ei ole olemassa yhtä tietynlaista toimintatapaa tai -mallia, vaan toiminta perustuu lähinnä asiakkaiden tarpeisiin. Sille voidaan toki asettaa tiettyjä raameja ja suuntaviivoja minkä mukaan menettellä, mutta kokonaisuus rakentuu kuitenkin nuorten tarpeita vastaavaksi. (Hassinen 2004, 88.)

Starttipajoille tuleva on yleensä peruskoulun jälkeisen jatkokoulutus paikan keskeyttänyt tai vaille opiskelupaikkaa tai työpaikkaa jäänyt nuori. Suurin osa näistä pajalaisista ovat tavallisia työttömiä nuoria, mutta osalla saattaa esiintyä päihde- tai mielenterveysongelmia. Tavallisesti nuorilla on negatiivinen kuva itsestään ja tulevaisuudestaan, jota pajoilla pyritään rikkomaan. (Koskela 2009, 13-15.)

Starttivalmennus on osa starttipajatoimintaa. Se on prosessi, missä kartoitetaan valmentautujan elämäntilanne sekä työ valmiudet ja sitä kautta pyritään löytämään voimavaroja oman elämän hallintaan. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2012.) Starttivalmennuksessa käytetään motivoivaa valmennustyyliä, jolla pyritään kartuttamaan nuoren omaa motivaatiota. Motivoinnin tavoitteena on saada nuori uskomaan omiin kykyihinsä ja taitoihinsa. Käytännössä toiminnan keksipisteenä on enemmän nuori, kuin itse työtehtävät. (Toropainen 2010, 17.)

3.4 Starttipajatoiminnan muodot

Yksilövalmennuksessa kartoitetaan nuoren nykyinen tilanne ja sen pohjalta nuorelle laaditaan oma henkilökohtainen valmennussuunnitelma sekä asetetaan ne tavoitteet mihin Starttipaja jaksolla pyritään (Työpajatieto 2012). Tavoitteet voivat liittyä opiskeluun, työelämään tai oman elämänhallintaan, tavoitteena on selkeyttää nuoren näkemystä omasta tulevaisuuden polustaan (Rannikkopajat 2012). Yksilövalmennuksessa nuori saa myös apua ja tukea omien asioiden hoitamisessa sekä mieltä askarruttavissa asioissa. Se perustuu lähinnä nuoren yksilöllisiin tarpeisiin, joihin etsitään yhdessä oikeanlaista ratkaisua. Yksilövalmennus hetket toteutetaan kahdenkeskinä keskustelu tuokioina yksilövalmentajan kanssa, jolloin käydään läpi tavoitteiden toteutumista ja käsitellään esille nousseita kysymyksiä. (Työpajatieto 2012.)

Ryhmävalmennus on ryhmässä tapahtuvaa toimintaa, joilla pyritään käsittelemään nuorten elämäntilanteissa ja valmennussuunnitelmissa esille nousseita teemoja. Erilaisten harjoitteiden ja yhteisten keskustelujen avulla pyritään selkeyttämään asioita ja oppimaan uutta vertaistuellisessa ympäristössä. Ryhmävalmennuksen avulla opetellaan oman elämänhallintaa sekä työelämään siirtäessä tarvittavia taitoja, kuten työnhakua tai ruuanlaittoa. Ryhmäyhtävissä tehtävissä harjoitellaan toimimaan ryhmässä ja pyritään hiomaan vuorovaikutustaitoja. Yksilöllisillä tehtävillä taas etsitään nuoren omia vahvuuksia ja voimavaroja. Toiminnallisten harjoitteiden lisäksi ryhmävalmennukseen voi sisällyttää erilaisia vierailuja esimerkiksi työpaikoille tai erilaisiin toimipisteisiin, kuten Kansaneläkelaitokseen tai Työ- ja elinkeinotoimistoon. Ryhmävalmennuksesta vastaa ryhmävalmentaja, jolta on myös mahdollista saada yksilöllistä tukea ja apua. (Työpajatieto 2012.)

Työvalmennus on starttipaja toiminnan keskeinen osa-alue. Se pohjautuu lähinnä tekemällä oppimiseen sekä nuoren omien tietojen ja taitojen kehittämiseen. Työvalmennus käsittää päivittäisen tuen antamista töiden ja työtaitojen opetteluissa, yhteistoimintaa muiden kanssa sekä mm. huolellisuuden, säännöllisyyden, siisteyden ja työelämän pelisääntöjen opetteluja. Erilaisten työtehtävien kuten puu-, metalli- tai käsitöiden avulla edistetään nuoren työkykyä ja ammattitaitoa sekä pyritään löytämään mieleinen kiinnostuksen kohde. Työvalmennuksen sisällöt räätälöidäänkin lähinnä nuorten toiveita, kykyä ja valmiuksia vastaaviksi. Työt eivät saa olla liian haastavia, vaan ne tulisi olla nuorelle sopivia ja mielekkäitä. (Työpajatieto 2012.)

3.5 Nuorten työpajatoiminta Jyväskylässä

Jyväskylässä työpajatoimintaa nuorille tällä hetkellä tarjoaa Sovatek-säätiö sekä Nuorten Taidetyöpaja, joka on osa Jyväskylän kaupungin työllisyyspalveluja. Myös Jyväskylän Katulähetys ry:llä on käynnistynyt 2011 vuoden syyskuussa 2-vuotinen Saharanta-projekti Vaajakoskella, joka tarjoaa alle 25-vuotiaille nuorille työpajatoimintaa. Saharanta-projektin pyrkii parantamaan nuorten työllisyyttä tarjoamalla työ- ja yksilövalmennusta ja yhtenä sen tavoitteena on myös saada

aikaan pysyvä työpajatoiminta nuorille Vaajakoskella. (Jyväskylän Katulähetys ry 2011.)

Nuorten Taidetyöpaja tarjoaa työpajatoimintaa 17-29 vuotiaille jyväskyläläiselle nuorille. Tarjonta koostuu työharjoittelu-, pien- ja teemapajoista, joissa harjoittelijat pääsevät kokeilemaan monipuolisesti erilaisia kädentaitoja. Pajoilla harjoitellaan myös terveitä elämäntapoja, ruoanlaittoa, harrastetaan liikuntaa ja suunnitellaan yhdessä tulevaisuutta. Pajajaksot kestävät kuudesta viikosta noin neljään kuukauteen, pajasta riippuen. (Jyväskylän kaupunki 2012.)

Sovatek-säätiön Sauma-starttipaja ja Nuorten Taidetyöpaja tarjoavat nuorille hyvin samankaltaista toimintaa, mutta erojakin niistä löytyy. Sauma-starttipaja on pitkäkestoisempi ja nuoren harjoittelu-aika määräytyy nuoren omien toiveiden ja tarpeiden mukaan yhdestä kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Saumassa on myös pienempi ryhmä kuin Nuorten Taidetyöpajalla.

4 NUORTEN OHJAUTUMINEN SAUMA-STARTTIPAJALLE

Nuoret ohjautuvat Sauma-starttipajalle joko Sovatek-säätiön palveluohjauksen, Työ- ja elinkeinotoimiston, Työvoiman palvelukeskuksen tai etsivän työn kautta. Nuoren ohjautuessa Sauma-starttipajalle Työ- ja elinkeinotoimiston, Työvoiman palvelukeskuksen tai etsivän työn kautta saa hän aina myös Sovatek-säätiön palveluohjausta. Palveluohjaus on yhteistyötä valmentautujan, ohjaavan tahon sekä muun verkoston välillä ja sen tarkoituksena on luoda pohja henkilökohtaiselle valmennussuunnitelmalle. Palveluohjaus sisältää kokonaisvaltaisen valmentautujan tietojen alkukartoituksen, työhönvalmennuksen tavoitteen määrittelyn, tukikelpoisuuden selvittämisen, palveluun perehdyttämisen ja työvalmennussopimuksen solmimisen. (Sovatek-säätiö 2012.)

Ennen sopimusten kirjoittamista nuori kuitenkin käy ensin tutustumassa Saumaan ja sitä kautta myös yksilövalmentaja tutustuu nuoreen. Tutustumisen avulla pyritään selvittämään onko nuori sopiva Saumaan ja olisiko Saumasta hyötyä nuorelle. Jos nuori ohjautuu Saumaan etsivän työn kautta, on hänen

ennen Saumaan tuloa ilmoittauduttava Työ- ja elinkeinotoimistoon ja saatava sieltä hyväksyntä pajalle menosta. Nuorella on oltava työtön työnhakija status, ennen kuin voidaan laatia sopimus Saumastarttipajalle. (Järvenpää 2012.)

Seuraavissa luvuissa esitellään tarkemmin Työ- ja elinkeinotoimistoa, Työvoiman palvelukeskusta sekä etsivää työtä ja siinä käytettyjä menetelmiä.

4.1 Työ- ja elinkeinotoimisto

Työ- ja elinkeinotoimisto auttaa nuoria ammatinvalinnassa, sopivan koulutuksen hankkimisessa sekä antaa tietoa työpaikoista, joita on tarjolla. Kaikkia alle 25-vuotiaita nuoria, jotka ovat Työ- ja elinkeinotoimistossa työnhakijoina koskee nuorten yhteiskuntatakuu. Nuorten yhteiskuntatakuu tarkoittaa sitä, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle nuorelle tarjotaan viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työnhaun alkamisesta työtä, koulutusta, työharjoittelua, työnhakuvalmennusta tai ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluja, jotka edistävät hänen mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla. Yhteiskuntatakuulla pyritään ehkäisemään nuorten työttömyyden pitkittymistä sekä puuttamaan ajoissa nuorten syrjäytymiskehitykseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010.)

Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen aloitetaan vuonna 2012 ja täysimääräisesti se saatetaan voimaan vuoden 2013 alusta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011). Se ei kuitenkaan ole mikään uusi asia, vaan nuorten yhteiskuntatakuu on ollut työvoimahallinnossa voimassa jo vuodesta 2005 asti, mutta silloin sen kohderyhmänä olivat ainoastaan alle 25-vuotiaat ja sen tavoitteet olivat suppeammat kuin nykyisen hankkeen. (Akava ry 2011.)

Keskeistä nuorten yhteiskuntatakuussa on, että nuorten palvelutarpeet arvioidaan heti ensimmäisessä haastattelussa ja sen pohjalta laaditaan yhdessä nuoren kanssa työllistymissuunnitelma. Työllistymissuunnitelmassa sovitaan niistä toimista, jotka edistävät nuoren työllistymistä tai hakeutumista koulutukseen. Jos ensimmäisessä haastattelussa tulee ilmi, että nuorella on elämänhallinta-ongelmia tai hänellä ei ole valmiuksia hakeutua koulutukseen, työharjoitteluun

tai työhön, niin nuori tulee ohjata tarvittaessa kuntouttavaan työtoimintaan tai muiden sektorien palveluihin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010.)

Yhteiskuntatakuu vaatii myös nuoren omaa aktiivisuutta. Nuori on velvollinen toteuttamaan omaa työllistymissuunnitelmaansa ja hänen täytyy ilmoittaa Työ- ja elinkeinotoimistolle miten hän on sitä toteuttanut. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010.)

Työ- ja elinkeinotoimisto toimii yhteistyössä nuorten työpajojen kanssa ja sieltä voidaan ohjata nuoria työpajalle työmarkkinatuen työharjoitteluun, työelämävalmennukseen ja työkokeiluun sekä palkkatuettuun työhön. Työpajat voivat myös tarjota työhönvalmentajan palveluja, työvoimakoulutusta sekä toimia julkisia työvoimapalveluita täydentävien palveluiden ja oppisopimuspolun alun tarjoajana. Nuorten työpajat tarjoavat siis monenlaisia eri mahdollisuuksia parantaa nuoren työelämä- tai opiskelunvalmiuksia ja jotta näin tapahtuisi, täytyy Työ- ja elinkeinotoimiston ja työpajojen yhteistyö kehittää mahdollisimman toimivaksi. Työpajojen on tärkeää saada tietoa työttömien nuorten palvelutarpeista sekä palvelun tilaajan Työ- ja elinkeinotoimiston odotuksista. Myös Työ- ja elinkeinotoimistojen on tärkeää saada tietää miten työpajajakso vaikuttaa asiakkaan eli nuoren tilanteeseen ja mitkä ovat mahdolliset jatkosuunnitelmat mitä työpajajaksolla on tehty. Työpajatoiminnan toteutus on aina paikallinen tai seudullinen ratkaisu ja siksi on tärkeää, että paikallista työpajatoimintaa kehittävässä ohjaus- tai johtoryhmässä olisi myös edustaja Työ- ja elinkeinotoimistosta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010.)

4.1.1 Työmarkkinatuki

Työmarkkinatuki on tarkoitettu ensi kertaa työmarkkinoille tuleville ja työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saaneille Suomessa asuville, yli 17-vuotiaille työnhakijoille. Oikeus tukeen alkaa kun ilmoittautuu Työ- ja elinkeinotoimistoon työttömäksi työnhakijaksi. Tuen saamisessa on kuitenkin 5 päivän omavastuu-aika, jonka aikana työmarkkinatukea ei makseta. Jos nuori on ammattikouluttamaton, hänellä on oikeus työmarkkinatukeen vasta odotusajan jälkeen. Odotus-

aika täyttyy kun nuori on Työ- ja elinkeinotoimistoon, työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisen jälkeen tai sitä edeltävän kahden vuoden aikana ollut työssä, yrittäjänä, työttömänä työnhakijana tai työhallinnon toimenpiteessä (työharjoittelu, koulutus), yhteensä viiden kuukauden ajan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012) Työmarkkinatukea maksetaan siis vasta viiden kuukauden odotusajan jälkeen ilmoittautumisesta, jos nuori ei täytä tätä työssäoloehdotusta. (Kansaneläkelaitos 2012.)

17-vuotiaalla ammattikouluttamattomalla nuorella on oikeus työmarkkinatukeen ainoastaan siltä ajalta kun hän on työharjoittelussa, työvoima koulutuksessa tai työhallinnon kuntoutuksessa. 18-24-vuotiaalle ammattikouluttamattomalla nuori on oikeutettu työmarkkinatukeen myös työttömyyden ajalta, edellyttäen ettei hän ole kieltäytynyt tarjotusta työstä, eronnut tai erotettu työstä tai koulutuksesta. Nuoren on lisäksi haettava ammatilliseen koulutukseen, mutta oikeus menetetään jos kieltäytyy, eroaa tai nuori omasta syystä erotetaan koulutuksesta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Vuonna 1996 tehtiin nuorisotyöttömyyttä kohtaan merkittävä lakimuutos, jonka mukaan alle 20 -vuotiaat vailla ammatillista koulutusta olevat työttömät nuoret, ovat oikeutettuja työmarkkinatukeen, vain jos hakeutuvat aktiivisesti koulutukseen tai osallistuvat työllisyyskursseille tai työharjoitteluun (Laakso 2001, 8). Koulu paikkaa on haettava sekä kevään, että syksyn yhteishaussa. Peruskoulun päättäneen on haettava vähintään kolmeen toisen asteen ammatilliseen perustutkintoon ja ylioppilastutkinnon suorittaneen on haettava vähintään kolmeen ammattikorkeakoulun koulutusohjelmaan tai toisen asteen ammatilliseen koulutukseen ylioppilaskiintiöstä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012). Vuonna 1997 lakia muutettiin ja sen myötä laki ulottui koskemaan kaikkia alle 25-vuotiaita. Lain avulla pyritään estämään nuorten jättäytymistä työmarkkinatuen varaan perusopintojen jälkeen. (Laakso 2001, 8.)

4.2 Työvoiman palvelukeskus

Nuoria ohjataan Sauma-valmennukseen myös Työvoiman palvelukeskuksesta (TYP). Työvoiman palvelukeskus on kunnan, työvoimatoimiston sekä Kelan yl-

läpittämä palvelupiste, joka toimii hallitusohjelman sekä työpolitiikan strategian mukaisesti. Moniammatillisessa palvelussa yhdistyvät kunnan sosiaalityön ja terveydenhuollon sekä työhallinnon ja Kelan asiantuntemus. (Kuntaliitto 2011.) Palvelu on asiakaslähtöistä ja sen avulla pyritään edistämään asiakkaan työllistymismahdollisuuksia, parantaa hänen työmarkkinavalmiuksia ja auttaa arjessa selviytymisessä (Jyväskylän kaupunki 2012). Työ- ja elinkeinotoimistosta ohjataan Työvoiman palvelukeskuksen asiakkaiksi nuoret, jotka tarvitsevat julkisten työvoimapalvelujen lisäksi Työvoiman palvelukeskuksen tarjolla olevaa monialaista palvelua.

Jyväskylän työvoiman palvelukeskuksen henkilökuntaan kuuluu päällikkö, kuusi työvoimaohjaajaa, kuntoutuspsykologi, neljä sosiaalityöntekijää, neljä sosiaaliohjaajaa, terveydenhoitaja, asiakaspalvelusihteeri sekä asiakassihteeri (Jyväskylän kaupunki 2012). Normaalisti asiakkaat ohjautuvat Työvoiman palvelukeskukseen sosiaalitoimen tai työvoimatoimiston läheteellä ja kriteerinä on moniammatillisten palvelujen tarve.

4.3 Etsivä nuorisotyö

Etsivän työn tarkoituksena on etsiä ja löytää nuoria, jotka ovat jostain syystä jääneet koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolelle. Työn pyrkimyksenä on auttaa ja tukea nuoria löytämään erilaisia auttamis- ja palvelujärjestelmiä, joiden avulla nuori pääsee auttamaan itse itseään. Sen tehtävänä ei ole pelkästään viedä nuoria palveluiden luo, vaan myös kertoa niistä nuorille, täydentää palveluja sekä tiedottaa palvelujen tarjoajille nuorten tarpeista ja sitä kautta auttaa kehittämään niiden toimintaa. Etsivä työ on täysin vapaaehtoista toimintaa, joka toimii täysin nuoren ehdoilla, jolloin nuori voi itse päättää käsiteltävistä asioista. Etsivän työn kautta nuoria saa myös apua mieltä askarruttaviin asioihin sekä luottamuksellisen ja turvallisen aikuiskontaktin. Etsivän työn tekijöitä sitoo vaihtoluovollisuus, joten nuoret voivat luottavaisin mielin kertoa ongelmistaan ilman huolta siitä, että tiedot kulkisivat heiltä eteenpäin. (Huhtajärvi 2007, 446-449.)

Vuoden 2010 mukaan Suomessa tehdään valtionavustuksella toimivaa etsivää nuorisotyötä 192 kunnassa, yli 230 etsivän työntekijän voimin. Vuonna 2009 etsivä työ tavoitti 8200 nuorta, joista 5129 oli poikia ja 3071 tyttöjä. Eniten avun ja tuen pyyntöjä nuorista, tuli nuorten erilaisten sosiaalisten verkostojen kautta, toiseksi eniten sosiaalitoimen ja kolmanneksi oppilaitosten kautta. Suurin ryhmä tavoitetuista nuorista oli iältään 16–20 -vuotiaita. Heistä 25%:lla ei ollut peruskoulun jälkeisiä opintoja ja 25% nuorista oli jättänyt ammatillisen perustutkinnon kesken. (Valtakunnallinen työpajayhdistys ry 2012.)

4.3.1 Etsivän työn menetelmät

Etsivä työ alkaa yleensä kartoituksella, jolloin määritellään etsivän työn tarve alueella. Se tarkoituksena on kerätä määrällistä ja laadullista tietoa alueesta. Määrällisellä kartoituksella tarkoitetaan koko alueen, sen palveluiden, asukkaiden taustan, kaupunkisuunnittelun ja muun alueesta olevan tilastotiedon keräämistä. Laadullinen kartoitus taas tehdään havainnoimalla fyysisesti ympäristöä, tilastotiedon avulla. Sitä voidaan tehdä esimerkiksi haastattelemalla alueen ihmisiä. (Huhtajärvi 2007, 446–449.)

Kartoituksesta seuraava vaihe on etsiminen. Tällöin etsivän työn tekijä hakeutuu nuorten luo, menee paikkoihin joissa nuoria liikkuu ja pyrkii tekemään oma naamansa tutuksi. Tämä vaatii aktiivista vierailua nuorten suosimissa paikoissa. Kun etsintä on suoritettu, alkaa kontaktin luominen. Kontaktin luominen onnistuu parhaiten varmistamalla, kontaktin mahdollisuus työntekijään. Tällä tarkoitetaan sitä, että etsivän on oltava nuoren tavoitettavissa. Parhaiten nuoren tavoittaa ryhmän kautta, koska samaistuminen on nuorille voimakasta. Kontaktin jälkeen on tärkeää luoda luottamusta nuoreen. Nuorella on tapana testata työntekijää varmistamalla tämän luotettavuus. Luottamus nuoren puolelta on löytynyt, kun hän kertoo jotain henkilökohtaista itsestään. Luottamuksen voi kaataa liika moralisointi tai työntekijän asenteet nuorta kohtaan. (Huhtajärvi 2007, 446–449.)

Kun luottamuksen nuoren on saatu, alkaa nuoren motivointi. Motivoimalla nuorta pyritään saamaan muutosta aikaan hänen elämässään. Sen avulla autetaan nuorta hahmottamaan hänen elämän kokonaistilannetta ja valinnan mahdollisuuksia. Motivointiprosessissa halutaan herättää nuoren muutoshalua hänen elämässään, tukea itsetuntoa sekä rohkaista itsenäiseen toimintaan. Motivoinnin jälkeen seuraa nuoren ohjaus palveluiden pariin. Tällä pyritään alentamaan kynnystä hakeutua palveluiden pariin sekä löytää nuorelle juuri sopiva palvelukanava. (Huhtajärvi 2007, 446–449.)

Etsivä työ ei välttämättä aina kulu näin yhtäjaksoisesti kuin edellä on kuvattu, vaan asiat menevät monesti limittäin ja joihinkin kohtiin on palattava ja tehtävä asiat uudelleen, varsinkin kun asiat tehdään nuorten ehdoilla. (Huhtajärvi 2007, 446–449.)

Etsivässä työssä ei aina kuitenkaan tarvitse itse etsiä nuorten luo, niin kuin edellä on kuvattu. Sovatek-säätiön etsiväntyön ohjaaja tekee töitä 15–29 -vuotiaiden nuorten parissa, Jyväskylän alueella. Hän kertoo, että monesti nuoret löydetään yhteydenottojen kautta. Yhteydenotot voivat tulla oppilaitoksista sosiaalitoimistoista, Työ- ja elinkeinotoimistosta, nuorelta itseltään tai tämän läheisiltä. Varsinkin kouluilta tulee yhteydenottoja, koska niillä on ilmoitusvelvollisuus alle 25-vuotiaista nuorista, jotka ovat keskeyttämässä tai keskeyttäneet opintonsa. (Rossi 2012.)

Yhteydenoton jälkeen etsivä lähtee tavoittelemaan nuorta saamiensa yhteystietojen avulla. Saatuaan nuoren kiinni, hän ehdottaa tapaamista nuoren kanssa, jotta he voisivat keskustella yhdessä nuoren tilanteesta. Jos nuori kieltäytyy, asia jää siihen, koska toiminta on täysin vapaaehtoista, mutta etsivän mukaan yllättävän moni nuorista suostuu tapaamiseen. Tapaamisessa kartoitetaan nuoren tämän hetkistä tilannetta ja mietitään yhdessä vaihtoehtoja ja oikeita palvelupolkuja nuoren varalle. Monesti on nuoren omasta kiinnostuksesta kiinni ja siitä kokeeko tarvitsevansa hoitoon ohjausta, mihin suuntaan häntä lähdetään ohjaamaan. Jos oma motivaatio on kunnossa ja pystyy sitoutumaan pitkäaikaisesti, voidaan nuori ohjata esimerkiksi pajatoimintaan. Prosessi aina välttämättä ole ihan yksinkertainen, vaan saattaa mennä useampikin kuukausi, jotta saadaan mietittyä oikeanlainen palvelupolku. (Rossi 2012.)

Etsivä työskentelee monitaustaisten nuorten kanssa. Osa nuorista tarvitsee päihde- ja mielenterveys ongelmiin palvelupolkuja, osa taas tarvitsee apua opintoihin ja ammattiin hakeutumisen suhteen. Työtä tehdään myös vankilasta vapautuneiden nuorten parissa, joilla ei ole vielä suunnitelmia tulevaisuuden varalle. Yhdessä keskustellen pyritään löytämään ratkaisut jokaisen tilanteisiin. (Rossi 2012.)

Sauma-starttipaja toiminnassa Sovatekin etsiväntyön ohjaaja on tiiviisti mukana. Hän on useamman nuoren yksilövalmentaja ja näin ollen on säännöllisesti tekemisissä nuorten kanssa. Nuorten kanssa käydään keskustelua ja tarkennetaan valmennussuunnitelmaa, mutta keskustelua syntyy myös ihan arkitilanteissa, varsinkin ryhmäkeskusteluissa käytyjen asioiden pohjalta. Etsiväntyön ohjaajan mukaan monesti nuoret tuovat esiin omia toiveita ja tulevaisuuden suunnitelmia paremmin muiden asioiden parissa, kuin kahden keskeisissä keskusteluissa. ”Joskus nuori voi mennä lukkoon, jos istumalla istutaan alas keskustelemaan hänen tulevaisuudestaan”. Koska etsivä on ollut Sauman toiminnassa niin tiiviisti mukana, hän tuntee sen nuoret ja toimintatavat. Tämä auttaa häntä ohjaamaan uusia nuoria Saumaan; ”Hetki näkee ihmisestä, onko hän sopiva Saumaan tai hyötyisikö hän siitä.” etsivä kertoo. (Rossi 2012.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Eskola ja Suoranta toteavat tutkimussuunnitelman parhaimmillaan elävän tutkimushankkeen mukana laadullisessa tutkimuksessa ja näin kävi myös meidän tutkimuksessamme (Eskola & Suoranta 2000, 15). Meidänkään tutkimuksemme ei edennyt suunnitelmamme mukaan, vaan jouduimme muuttamaan tutkimussuunnitelmaamme aineistonkeruun kuluessa.

Tutkimuksemme on selkeä tapaustutkimus. Tapaustutkimuksessa tarkastellaan yhtä tai useampaa tapausta ja pyritään tuottamaan niistä yksityiskohtaista tietoa kuitenkin niin, että tutkittava tapaus muodostaa jonkinlaisen kokonaisuuden.

Aineistoa tapaustutkimukseen voidaan kerätä useita menetelmiä käyttämällä kuten esimerkiksi haastattelujen ja kyselyiden avulla tai tutkimalla dokumentteja. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 130-131.) Meidän tutkimuksemme tutkittava tapaus on Sovatek-säätiön Sauma-starttipaja, jonka toimintaa olemme tutkimuksessamme kuvanneet ja, josta pyrimme löytämään haastatteluiden ja kyselyn sellaisia asioita, joita sen toiminnassa vielä tulisi kehittää.

Aineistonkeruumenetelminä käytimme teemahaastattelua sekä kyselylomaketta ja näiden menetelmien avulla kerätyt aineistot analysoimme sitten teemoittelun avulla. Seuraavaksi näistä käyttämistämme menetelmistä kerrotaan lisää.

5.1 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Haastattelu on laadullisen tutkimuksen yksi yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä (Eskola & Suoranta 2000, 85). Kun halutaan kuulla ihmisten omia kokemuksia ja mielipiteitä jostakin asiasta sekä halutaan saada tietää miksi he toimivat havaitsemallamme tavalla, on luonnollista keskustella heidän kanssaan ja kysyä perusteluja heidän toimilleen ja mielipiteilleen. Erilaisia käytettyjä haastattelumuotoja ovat strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu, puolistrukturoitu haastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 11.)

Haastattelu on haastattelijan ja haastateltavan välistä vuorovaikutusta ja siihen vaikuttavat normaalit fyysiset, sosiaaliset ja kommunikaatioon liittyvät seikat. Haastattelulle on tyypillistä, että se on ennalta suunniteltua, haastattelijan ohjaamaa vuorovaikutusta, jossa haastattelija tuntee roolinsa ja haastateltava pysyy luottamaan keskustelun luottamuksellisuuteen. (Eskola & Suoranta 2000, 85.) Haastattelu voidaan toteuttaa käytännössä yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluna. Se minkä tavan tutkija näistä valitsee, riippuu pitkälti siitä mitkä ovat haastattelun tavoitteet ja minkälaista tietoa haastattelulla pyritään saamaan.

Suomalaisissa tutkimuksissa varsinkin teemahaastattelun käyttö on ollut viime vuosina yleistä. Sen suosio voi johtua ensinnäkin sen avoimesta muodosta, jolloin vastaaja pääsee puhumaan varsin vapaamuotoisesti ja kerätyn materiaalin

voi katsoa edustavan vastaajien puhetta itsessään. Käytetyt teemat kuitenkin muodostavat haastattelulle konkreettisen kehikon, jonka ansiosta aineistoa pystytään lähestymään jossain määrin jäsentyneesti, sen vapaamuotoisuudesta huolimatta. (Eskola & Suoranta 2000, 87.) Juuri näistä syistä myös me valitsimme haastattelumuodoksemme teemahaastattelun. Halusimme antaa haastateltaville tilaa puhua vapaasti, mutta käydä silti valitsemamme tietyt teemat läpi haastattelun aikana.

Päätimme haastatella Sauma-starttipajan nuoret ryhmähaastattelulla, koska ajattelimme, että ryhmähaastattelussa nuoret ehkä osaisivat tuoda ajatuksiaan ja mielipiteitään paremmin esille kuin esimerkiksi yksilöhaastatteluissa (Kts. Liite 2). Ryhmähaastattelutilanteessa nuoret voivat rohkaista ja tukea toinen toisiaan sekä muistella erilaisia tilanteita ja tapahtumia, joita Saumassa olo aikana on tapahtunut (Eskola & Suoranta 2000, 94). Valintaamme vaikutti myös se, että tunsimme nuoret jo entuudestaan ja tiesimme heidän hyvästä ryhmähengestä sekä tavasta puhua asioista avoimesti toisilleen. Tämän lisäksi olimme jo tehneet nuorille syksyllä kyselyn, jonka jokainen teki yksitellen. Tämän kysely pohjalta halusimme tarkentaa nuorten ajatuksia Sauma-starttipajasta, joten ajattelimme ryhmähaastattelun olevan paras mahdollinen tapa saada nuorten ajatukset esille. Saumassa yksilövalmentajaa haastattelimme yksilöhaastattelulla, koska työntekijöitä ei ole kuin yksi.

Ryhmähaastattelu tilanteessa oli paikalle kolme Sauman nuorta. Kaksi muuta nuorta eivät valitettavasti päässeet paikalle haastatteluun, ja koska olimme jo siirtäneet haastattelun alkua jo muutaman viikon nuorten odottelun takia, päätimme tehdä haastattelun vaikka kaikki eivät olleetkaan paikalla. Haastattelimme nuoret Sauma-starttipajan tiloissa ja haastatteluun meni aikaa noin puolitoista tuntia. Yksilövalmentajaa haastattelimme noin viikon sen jälkeen kun olimme haastatelleet nuoret ja myös tämä haastattelu kesti puolitoista tuntia.

5.3 Kysely

Sauma starttipajan nuorten ja työntekijän haastatteluiden lisäksi halusimme myös saada tietää mitä Työ- ja elinkeinotoimisto sekä Työvoiman palvelukeskus

tietävät Saumasta, koska heidän kauttaan nuoria ohjataan Saumaan. Teimme kyselyn sähköpostitse käyttäen kyselylomaketta, jossa oli sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Teimme sidosryhmille kyselyn haastattelun sijaan, koska ajattelimme sen olevan työntekijöille helpoin ja nopein tapa vastata kyselyyn. Pyrimme myös tekemään kyselystä mahdollisimman lyhyen ja selkeän, jotta siihen vastaamiseen ei menisi kauaa aikaa. Kysely toteutettiin helmi- ja maaliskuun aikana ja se lähetettiin sähköpostitse kahdeksalle Työ- ja elinkeinotoimiston ja Työvoiman palvelukeskuksen työntekijöille, jotka työskentelevät nuorten kanssa. Heistä kolme vastasi kyselyyn, kaksi Työvoiman palvelukeskuksen työntekijää sekä yksi Työ- ja elinkeinotoimiston työntekijä.

Koska halusimme kyselymme avulla selvittää yhteistyöverkoston työntekijöiden mielipiteitä Sauma starttipajasta, käytimme kyselyssämme suljettujen kysymysten muodossa esitettyjä väittämiä, joihin työntekijät vastasivat Likertin asteikon vaihtoehtojen mukaan (Heikkilä 2001, 52). Likertin asteikko on 3-7 portainen järjestysasteikko, jota käytetään useimmiten mielipideväittämissä. Sen ääripäinä toimii normaalisti ”täysin samaa mieltä” ja ”täysin eri mieltä”. (Taanila 2011.) Lisäksi kyselyn lopussa oli vielä kolme avointa kysymystä, joihin työntekijät vastasivat vapaasti omin sanoin. (Kts. Liite 4)

5.4 Analysointi

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ja erityisesti sellaisissa tutkimuksissa, joissa tietoa on kerätty monissa eri vaiheissa ja usein rinnakkaisin menetelmin, aineistoa usein analysoidaan ja kerätään samanaikaisesti (Hirsjärvi & Remes & Saja-vaara 2007, 218). Kun tutkija itse tekee haastattelut, voi hän jo haastattelutilanteessa tehdä havaintoja aineistosta ja haastateltavasta. Tutkija voi myös kerätä lisää aineistoa, jos huomaa jonkin asian vielä tarvitsevan tarkennusta ja lisäky-symyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 136.)

Aineistoa voidaan analysoida monin eri tavoin, mutta pääperiaate kuitenkin on, että analyysitavaksi valitaan sellainen tapa, joka parhaiten tuo vastauksen tutkimusongelmaan (Hirsjärvi & Hurme 2004, 219). Laadullisen aineiston tavalli-

simpia analyysimenetelmiä ovat teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskursianalyysi ja keskusteluanalyysi.

Ennen analyysimenetelmien käyttöä haastatteluista saadut aineistot kuitenkin tavallisesti kirjoitetaan puhtaaksi, eli litteroidaan. Aineisto voidaan litteroida joko kokonaan tai valikoiden, jolloin aineistosta litteroidaan esimerkiksi vain teema-alueisiin kuuluvat asiat. Aineiston litteroinnin tarkkuudesta ei ole yksiselitteistä ohjetta vaan se riippuu paljon tutkimustehtävästä ja tutkimusotteesta. Itse litteroimme tekstin lähes sanatarkasti, mutta emme keskittyneet haastateltavien äänenpainoihin, huokausiin tai taukoihin, koska se ei ollut tutkimuksen kannalta olennainen asia. Pääpainomme keskittyi vastausten sisältöihin ja sanomaan, ei niinkään yleistunnelmaan.

Me siis lähdimme aineistomme analyysissa liikkeelle litteroimalla sekä Sauman nuorten että työntekijän haastattelut, jonka jälkeen teemoittelimme ne aihealueittain. Teemoittelimme myös kyselyistä saamamme vastaukset, koska se helpotti aineistojen vertailua keskenään. Teemoittelussa olennaista on nostaa aineistosta esiin teemoja, jotka ovat olennaisia tutkimusongelman kannalta.

6 SAUMA-STARTTIPAJAN NUORTEN JA TYÖNTEKIJÄN HAASTATTELUT

Haastattelumme pääteemat ovat samat kuin tutkimuskysymyksemme ja ne olivat samat sekä nuorten että työntekijän haastatteluissa. Seuraavaksi käymme läpi teemoittain nuorten ja työntekijän haastattelut. Tuloksiin olemme ottaneet myös poimintoja Sovatek-säätiön etsiväntyön ohjaajan kanssa käymistämme keskusteluista.

6.1 Sauman vaikutus nuoriin

Nuoret ovat olleet positiivisesti yllättyneitä siihen mitä Sauma on ollut. Yksi nuorista kehuu Saumaa loistavaksi kokemukseksi.

”Sauma on viis kautta viis”. Nuoren kommentti.

Eräs nuorista kertoo, että Saumassa on päässyt näkemään mitä töiden teko ylipäättänsä on ja kertoo töiden teon olevan mukavampaa kuin on kuvitellut. Nuoret kertovat, että ovat myös huomanneet olevansa töiden jälkeen virkeämpiä ja jaksavansa tehdä asioita paremmin.

Haastattelussa nuoret kertovat oppineensa Saumassa ollessaan oma-aloitteisuutta, kaikenlaisia kädentaitoja laidasta laitaan sekä saaneet elämäänsä uutta päivärytmiä. He myös sanovat että heissä on herännyt Saumassa olo aikana motivaatiota opiskeluun ja myös työelämä kiinnostaa heitä. Sauman jälkeen nuoret toivovat pääsevänsä opiskelemaan tai töihin. He haluaisivat löytää sellaisen opiskelupaikan tai työpaikan, joka kiinnostaisi heitä.

Myös Saumassa työskentelevä yksilövalmentaja kertoo, että on huomannut Sauman vaikuttaneen nuoriin positiivisella tavalla. Nuorten mieliala on hänen mielestään selvästi kohonnut, heistä on tullut rohkeampia, ulospäin suuntautuneempia ja he ovat alkaneet ymmärtämään omia mahdollisuuksiaan paremmin. Myös halukkuus koulutukseen hakeutumiseen on kasvanut sekä tieto siitä, mitä tässä vaiheessa elämältään haluaa. Nuoret ovat oppineet hieman kädentaitoja sekä heidän tietämyksensä työelämästä on lisääntynyt. Nuoret ovat nauttineet, kun ovat saaneet vaikuttaa tehtyjen töiden lopputulokseen ja näkevät oman kädenjälkensä. Nuoret ovat oppineet työn prosessin läpiviemistä alusta loppuun. Heidän kanssaan tehdään asiat alusta loppuun, jotta he oppisivat, ettei kaikkea tuoda valmiina nenän eteen.

”En oo koskaan tehny täyspäiväsesti töitä, niin on päässy näkemään et se vois olla mukavaa, ei pelkästään siis tehdä niitä hommia vaan ylipäättänsä töitä. On mukavampi tehdä mitä kuvittelin.” Nuoren kommentti.

6.2 Mitä Sauman toiminta on tällä hetkellä?

Yksilövalmentaja kertoo haastattelussaan, että tällä hetkellä Sauman viikkoon sisältyy kaksi ryhmävalmennuspäivää, jotka ovat maanantai ja perjantai. Maanantain ryhmävalmennuksessa käsitellään asioita, jotka ovat nuorten elämäntilanteen kannalta tärkeitä. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi ruuanlaitto, hygienia, terveelliset elämäntavat, pukeutuminen, itsetuntoon ja mieleen liittyvät asiat sekä työn ja koulutuksen hakemiseen liittyvät asiat. Perjantain ryhmävalmennuspäivinä ryhmän kanssa pyritään harrastamaan urheilua ja kulttuuria, vierailemalla esimerkiksi Jyväskyläläisissä museoissa tai liikuntapaikoissa. Tiistaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin ryhmä työskentelee Sovatek-säätiön työpajoilla. Työpajoilla nuoret työstävät yhteistä työprojektiaan eteenpäin; syksyllä nuoret esimerkiksi tekivät vanhasta ovesta peilipöydän ja nyt keväällä he ovat valmistaneet peilipöydän kanssa yhteensopivaa nojatuolia. Välillä nuoret myös työskentelevät yhdessä muiden työpajojen valmentautujien kanssa ja auttavat heitä heidän päivittäisissä hommissaan.

Nuoret kertovat että, heidän mielestään työtehtäviä on Saumassa mukavasti ja niitä saisi olla lisääkin, jottei tulisi tylsää. Työtehtävien monipuolisuus taas on ollut hyvä ja he kokevat erilaisia työtehtäviä olevan riittävästi. Nuoret ovat kokeneet saaneensa vaikuttaa työtehtävien sisältöihin, vaikka sanovatkin etteivät ole kokeneet siihen olevan usein tarvetta.

”Mä itse päätin mitä rupeen tekee. Mun projekti minkä itse päätin. Mä valitsin semmosen keinuhevosen missä voi käyttää kaikenlaista tekniikkaa. En oo koskaan tehny keinuhevosta joten aattelin et vois kokeilla. Ja se sujuu aika hyvin.” Nuoren kommentti.

Myös yksilövalmentajan mukaan nuoret ovat saaneet vaikuttaa Sauman toimintaan ja toivookin nuorten olevan myös tulevaisuudessa mukana toiminnan suunnittelussa ja antavan ideoita sisältöön. Toiset työtehtävät kiinnostavat nuoria enemmän kuin toiset, mutta kaikki työt ovat olleet ihan mukavia, varsinkin kun seura on hyvää. Työpisteillä nuoret saavat mielestään tarpeeksi ohjausta ja kaikille riittää töitä.

Yksi nuorista kokee, että myös maanantait ja perjantait voisivat olla työpäiviä, ja että työt saattaisivat motivoida häntä tulemaan paikalle myös maanantaisin ja perjantaisin. Nuoret kuitenkin kertovat, että tietävät toimintaan kuuluvan myös päivien, jolloin vierailaan jossain tai vaan keskustellaan asioista, ja ne päivät ovat heidän mielestään ihan mukavia. Nuoret kuitenkin kokevat, että nekin päivät menevät hukkaan, jos kaikki eivät ole paikalla, koska asioita ei saada silloin käsiteltyä.

Nuoret kertovat, että ovat saaneet Saumassa hyvin yksilöohjausta. Apua ja tukea nuorten asioihin on löytynyt aina kun sitä on tarvinnut. Ohjaajiin nuoret saavat tarvittaessa hyvin yhteyden.

Nuoria Saumassa käymiseen motivoi päivärytmin saaminen elämään. Nuoret kertovat, että rahaa Saumassa olemisesta ei paljon saa, mutta se että elämään saa jonkinlaista päivärytmiä riittää motivoimaan Saumassa käymiseen.

”Ei mua se raha motivoi vaan se et pääsee päivärytmiin kii eikä joka päivä herää tyyliin joskus kahen aikoihin. Jos saa yheksän euroa päivälle niin ei se paljoo oo, mut saa ees ton päivärytmin kuntoon. Ei mee ainakaan Coca colan juomiseksi!” Nuoren kommentti.

Myös se, että Saumassa on mukavia ihmisiä sekä hyvä ryhmähenki motivoi nuoria käymään Saumassa. Nuoret kertovat tulevansa mielellään Saumaan, mikä johtuu pääosin mukavasta porukasta.

Nuoret kertovat, että varsinkin uuden vuoden jälkeen poissaoloja on ollut Saumassa paljon. Poissaolojen vuoksi paikalla olevat nuoret joutuvat tekemään enemmän töitä, eikä työnjako mene silloin tasan. Poissaolojen takia ei myöskään voida sopia seuraavista töistä tai paikoista, joissa voitaisiin käydä. Myös ryhmätehtäviä on hankala tehdä, jos paikalla on vain kaksi nuorta, jolloin aika menee lähinnä jutusteluun eikä mitään hyödyllistä saada aikaiseksi. Nuoret kertovat, että lisääntyneiden poissaolojen vuoksi aikaa on mennyt paljon odotte- luun, koska töitä tai tehtäviä ei saada käyntiin ennen kuin paikalla olisi enem- män kuin kaksi nuorta. Tämä harmittaa nuoria. Myös se mietityttää nuoria, saa-

vatko poissaolijat samat rahat kuin he vaikka he eivät ole paikalla. Heistä on epäreilua, jos toiset nuoret tulevat joka päivä myöhässä ja saavat silti saman verran rahaa kuukaudessa kuin he.

”Niin kun et siis jos tulee joka aamu kolme tuntia myöhässä niin mun mielestä se vaan on epäreilua. Ja silti saa samat rahat. Kun jotkut kuitenkin tulee tunnollisesti.” Nuoren kommentti.

Nuorten mielestä Sauma toimisi paremmin, jos poissaolot vähenisivät. Silloin asioista pystyttäisiin sopimaan helpommin ja työt sekä erilaiset ryhmätehtävät sujuisivat paremmin. Toiminta olisi tehokkaampaa eikä tulisi niin paljon päiviä, jolloin joutuu vain istumaan ja odottelemaan, että muut saapuisivat paikalle.

Nuoret sanovat, että paras keino poissaolojen vähentämiseksi olisi se, että rahaa ei saa, jos on poissa. Myöhästymisistä kertyisi jokin tietty tunti määrä ja kun se ylittyisi, niin rahaa ei enää saisi. Nuoret sanovat, että jos he saisivat palkkaa, he olisivat paikalla joka päivä. Työmarkkinatuki, jota he saavat ei ole tarpeeksi suuri, eikä se riitä motivoimaan heitä aina tulemaan ajoissa paikalle. Nuoret saavat taustoistaan riippuen erilaisia tukia, eikä heillä siis ole välttämättä kaikilla samansuuruiset tulot kuussa.

Nuoret saavat Sauman ajalta työmarkkinatukea. Rahan saa niiltä päiviltä kun on ollut paikalla. Jos on sairas, tulee toimittaa lääkärintodistus. Ilman todistusta merkitään luvaton poissaolo, jolloin rahoja ei saa. Sairaspäivältä ei kuitenkaan saa ylläpitokorvausta (9€) vaikka olisi todistus.

Myös Sauman yksilövalmentajalle tekemästämme haastattelusta nousi esille nuorten myöhästely ja paikalle tulemattomuus, tosin se on ollut vasta tämän kevään ongelma. Monella on vielä ongelmia päivärytmin kanssa. Jos nuori ilmaantuu paikalle vasta 11 aikaan, laitetaan merkintä poissaoloksi. Harvemmin niin suuria myöhästymisiä on kuitenkaan ollut, vaan paikalle on tultu hieman myöhässä tai ei ollenkaan. Myöhästely ja poissaolot haittaavat ryhmätoimintaa, koska toimintaa ei voida aloittaa kun ryhmä ei ole koossa ja jos ryhmä on liian myöhään koossa, ei ehditä enää tekemään mitään.

Poissaoloja ja myöhästymisiä on vaikea lähteä sanktioimaan esimerkiksi lisätehtävillä. Yksilövalmentaja arvelee, että nuorien poissaoloihin on monet henkilökohtaiset ongelmat syynä, ei niinkään vastustus Saumaa kohtaan. Hänen on vaikea kuitenkin lähteä sanomaan, millä nuoret saisi tulemaan Saumaan päivittäin, koska päivittäisen rahan menettäminen ei tunnu ajavan nuoria paikalle. Henkilökohtaisilla keskusteluilla pyritään kuitenkin vaikuttamaan siihen, että nuoret tulisivat paikalle. Toiminnan pitää olla tarpeeksi mielekästä, jotta nuoret tulevat paikalle.

6.2.1 Sauman toiminnan kehittäminen

Yksilövalmentaja kertoo haastattelussaan, että idea Sauman toiminnan muuttamisesta on syntynyt Sovatek-säätiön sisällä. Nykyistä edeltävä Sauma oli sisällöltään enemmän työpainotteista. Työtä tehtiin viitenä päivänä viikossa, eikä varsinaisia ryhmävalmennuspäiviä oltu asetettu, vaan ryhmävalmennus toteutettiin työn ohessa. Näistä lähtökodista lähdettiin toimintaa muuttamaan.

Itse Saumaan on olemassa perusrunko, jota kuitenkaan ei voida täyspainotteisesti toteuttaa, koska Saumaa toteutetaan tällä hetkellä vain yhdellä työntekijällä. Jotta jo valmiit suunnitelmat voisi pistää käytäntöön, Saumaan tarvitaan toinen työntekijä toiminnan tueksi. Kaksi työntekijää riittäisi olemassa olevien suunnitelmien läpiviemiseksi sekä antaisi enemmän mahdollisuuksia toimintaan, sillä aika ei riitä yksin kaiken tekemiseen. Yksilövalmentaja arvelee, että toisen työntekijän myötä, voisi Sauman ryhmäkoko nostaa kahdeksaan henkilöön.

Myös Sovatek-säätiön etsivä työntekijä näkee, että Saumaan tarvitaan myös toinen työntekijä. Töitä Saumassa on paljon, koska työ ei ole pelkästään valmennusta ja ohjausta, vaan myös suunnittelua, valmistelua ja pakollisia paperitöitä.

”Monesti vain yhdenkin nuoren asiat voivat työllistää yhden työntekijän koko päiväksi.” Etsiväntyön ohjaajan kommentti.

Työparin myötä viikkojen sisällön suunnittelu ja valmistelu helpottuu sekä toiminnasta tulisi moniulotteisempaa, sillä uusi ohjaaja tuo mukanaan myös erilaisia ideoita ja ajatuksia. Kun valmistelutyöt helpottuvat, jää myös itse valmennukselle enemmän aikaa. Etsiväntyön ohjaajan mielestä on tärkeää, että juuri valmennukselle jäisi aikaa, koska siitä on nuorille eniten hyötyä.

Kysyttäessä mahdollisen työparin työtehtävistä, yksilövalmentaja kertoo työtehtävien olevan yhteydessä siihen, minkälainen koulutus henkilöllä on. Hän kuitenkin uskoo, että työtehtävät jakautuisivat tasaisesti molemmille työntekijöille, jolloin kummallekin tulisi niin yksilö-, ryhmä- kuin työvalmennus tehtäviäkin.

Sovatek-säätiön etsiväntyön ohjaajan kanssa käydyssä keskustelussa tuli esille ajatus siitä, että voisiko Sauma tulevaisuudessa olla paikka niille nuorille jotka eivät ole oikeutettuja esimerkiksi työmarkkinatukeen? Hänen mukaansa juuri eniten kysyntää olisi sellaisille nuorten ohjatun toiminnan paikoille, joihin nuoret voisivat tulla ilman tätä työmarkkinatukioikeutta. Jotta alle 20-vuotiailla ammatillista koulutusta vailla olevat peruskoulun päättäneet nuoret ovat oikeutettuja työmarkkinatukeen, pitää heidän hakea sekä kevään, että syksyn yhteishaussa vähintään kolmeen toisen asteen ammatilliseen perustutkintoon. Tämä aiheuttaa monille nuorille hankaluuksia ja he jäävät työmarkkinatuen ulkopuolelle jättäessään hakematta koulutuksiin. Se, että nuoret jäävät ilman työmarkkinatukioikeutta eivätkä näin ollen ole pääse työharjoittelupaikkoihin, lisää ilman muuta heidän syrjäytymisriskiään.

6.3. Nuorten ohjautuminen Sauma-starttipajalle

Haastatellut nuoret ovat tulleet Saumaan etsiväntyön ja Työ- ja elinkeinotoimiston kautta. Nuoret olivat yhtä mieltä siitä, että työvoimatoimiston työntekijöiden pitäisi tietää enemmän Sauman toiminnasta. Työvoimatoimistosta he eivät ole saaneet tietoa siitä mikä Sauma on tai kelle se on suunnattu.

”Ne ei työkkäristä sanonu mulle Saumasta mitään, mut se näytti listaa vaan eri vaihtoehtoista ja sit mä näin sen Sauma jutun. Kysyin et mikä tää on, niin sit se rupes sanomaan tosi niukasti, et se on joku nuorille tarkotettu paikka, jolla ei oo ammatillista koulutusta. Yritti sanoo et tää ei oo mun paikka ollenkaan, mulla ku oli jo ammatillinen koulutus. Mä sanoin et mä olisin kiinnostunu tästä Saumasta ja kysyin yhteistietoja, ni se anto ne hyvin nihkeellä äänensävyllä ne mulle. Sit mä soitin samana päivänä Sovatekin yksilövalmentajalle ja sovin tapaamisen.” Nuori kertoo ohjautumisestaan Sauma-starttipajalle.

Eniten nuoria tulee Saumavalmennukseen Työ- ja elinkeinotoimiston kautta, työharjoittelijoina tai työelämävalmennukseen. Työvoiman palvelukeskuksesta tulee myös jonkun verran nuoria, joko työharjoittelijoina tai kuntouttavana työvoimana. Sosiaalitoimiston kautta ei ole tähän mennessä tullut nuoria Saumaan. Kaikki työharjoitteluun tulevat ohjautuvat Työ- ja elinkeinotoimiston kautta. Myös Jyväskylän etsivät työntekijät ohjaavat nuoria Saumaan.

Sauman yksilövalmentaja kertoo, että nuorten siirtymisessä yhteistyökumppaneilta Saumaan on ilmennyt ongelmia. Monet nuoret eivät ohjaudu Saumaan asti vaikka ovat saaneet Työ- ja elinkeinotoimistosta Sauman yhteystiedot sekä ohjeet ottaa yhteyttä. Yksilövalmentaja pohtii, että välille tarvittaisiin henkilö, joka ohjaisi nuoret henkilökohtaisesti Saumaan. Työpari mahdollistaisi tämän toiminnan ja Saumasta olisi mahdollisuus mennä nuoria vastaan joko Työ- ja elinkeinotoimistoon ja Työvoiman palvelukeskukseen

Yksilövalmentaja haluaisi yhteistyön Sauman ja yhteistyökumppaneiden (Työvoiman palvelukeskus, Sosiaalitoimi, Työ- ja elinkeinotoimisto) välillä olevan tulevaisuudessa luontevaa sekä vastavuoroista. Loppu syksystä on pidetty yhteistyö palaveri, jossa tiedotettiin Sauman toiminnasta. Erillisiä tiedotteita ja esitteitä on myös lähetetty yhteistyökumppaneille. Kevääksi 2012 on sovittu tapauksia Työvoiman palvelukeskukseen, Työ- ja elinkeinotoimistoon ja sosiaalitoimeen, joissa on tarkoitus esitellä Sauma-starttipajan toimintaa ja saada yhteistyö paremmin käyntiin. Työpari mahdollistaisi myös paremman tiedotuksen asioista, niin sisäisellä kuin ulkoisellakin tasolla.

7 YHTEISTYÖKUMPPANEILTA SAATU PALAUTE SAUMAN TOIMINNASTA

Työntekijät vastasivat jokseenkin tietävänsä, mikä Sauma-starttipaja on. Kaksi kolmesta vastaajasta kuitenkin sanoi, ettei tiedä miten ja millä keinoin Sauma-starttipajalla autetaan nuoria. Sauman tiedotuksen he totesivat toimivan jotenkuten tai hyvin. Työntekijät vastaavat, että ohjaavat nuoria satunnaisesti tai melko harvoin Saumaan. Työntekijät eivät usko, että nuoret hakeutuvat itsenäisesti Sauma-starttipajalle sen jälkeen, kun he ovat sitä nuorille suositelleet. Kaksi kolmesta työntekijästä ei uskonut tähän ollenkaan ja kolmas ei osannut sanoa.

Työntekijät kertovat, että tarjoavat Sauma-starttipajaa vaihtoehtona sellaisille nuorille, jotka tarvitsevat kokonaisvaltaista tukea elämässään, päivärytmin harjoittelua, päihteissä erossa pysymistä ja työelämän pelisääntöjen opettelu. Saumaa tarjotaan myös niille nuorille, joita opiskelu kiinnostaa edes vähän ja niille, jotka haluavat tehdä käsillään jotain tärkeää sekä nuorille, jotka tarvitsevat enemmän tukea kuin mitä tavallisissa työharjoitteluissa saa.

Kysyttäessä työntekijöiltä, millä keinoin nuorten siirtyminen Työ- ja elinkeinotoimistosta tai Työvoiman palvelukeskuksesta Sauma-starttipajalle saataisiin mahdollisimman toimivaksi Työ- ja elinkeinotoimistosta kerrotaan, että yksikössä toimii kaksi nuorten palveluohjaajaa, jotka voivat lähteä nuorten kanssa tutustumaan paikkaan. Työvoiman palvelukeskuksesta vastataan, että toimiva keino voisi olla nuoren saattaminen ja Sauma-starttipajan tiloissa järjestetty henkilökohtainen tapaaminen, jossa nuori konkreettisesti näkee ja kuulee mitä pajalla oleminen on. Jossain tapauksissa olisi myös hyvä, jos Saumavalmentaja pääsisi nuoria vastaan Työvoiman palvelukeskukseen. Vastaajat myös kertovat, että hyvin tehty esite toimisi hyvänä markkinointikeinona nuorille.

Kyselyn viimeisessä kohdassa kysyimme työntekijöiltä muita esiin nousevia ajatuksia Sauma-starttipajasta. Yksi työntekijä Työvoiman palvelukeskuksesta vastasi tähän kohtaan ja pohdiskeli vastauksessaan, että Sauma-starttipajan toi-

mintaa tulisi hahmottaa vielä paremmin ja pohtia miten se eroaa muista palveluista ja kenelle siitä erityisesti olisi hyötyä. Mitä lisäarvoa se tuo muihin palveluihin verrattuna? Vastauksessa myös kerrotaan, että päivitettyjä tietoa Saumastarttipajan toiminnasta on myös tulevaisuudessa hyvä tiedottaa ja Työ- ja elinkeinotoimiston sekä Työvoiman palvelukeskuksen yhteistyö on tärkeää saada hyvin toimivaksi, jotta nuorta ei ohjata moneen eri suuntaan.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksessamme etsimme vastauksia kysymyksiin: Miten Saumavalmennus on vaikuttanut nuoriin? Millaista Sauman toiminta on tällä hetkellä? Mistä nuoria ohjautuu Saumaan ja minkälaista yhteistyö niiden sidosryhmien kanssa on, joista nuoria Saumaan ohjautuu? Haastatteluista ja kyselystä saamiemme vastausten avulla pohdimme seuraavaksi mitä Sauman toiminnassa tulisi vielä tulevaisuudessa kehittää.

Sauman vaikutus nuoriin

Tutkimuksemme ehkä tärkein tulos on, että Saumavalmennus on vaikuttanut positiivisesti nuoriin ja heidän mielialaansa. Yksilövalmentaja on huomannut nuorten mielialan kohentuneen syksystä ja että he ovat rohkaistuneet sekä tulleet varmemmiksi siitä mitä haluavat elämältään tässä vaiheessa. Nuoret ovat kiinnostuneempia hakeutumaan koulutukseen tai töihin; kaikki kolme haastateltua nuorta haluaisi päästä Sauman jälkeen kouluun tai töihin.

Myös me olemme havainneet muutoksen, joka on tapahtunut nuorissa syksyn jälkeen. Aloitimme opintoihimme liittyvän projektin teon Saumassa syksyllä samaan aikaan kuin nuoret, joten olemme tehneet heidän kanssaan töitään alusta asti. He ovat tulleet elämänmyönteisimmiksi ja kiinnostuneimmiksi omasta elämästään ja vaikutusmahdollisuuksistaan.

Sauma on siis onnistunut saamaan nuoret kiinnostumaan opiskelusta ja työelämästä, mikä on todistaa sen että Sauma auttaa nuoria oikealla tavalla. Paja-

jaksosta saama hyöty voi kuitenkin olla hukkaan heitettyä, jos nuori joutuu heti pajajakson jälkeen uudelleen toimeettomaksi ja jää kotiin ilman ulkopuolista tukea (Vartiainen 2008, 27). Siksi myös Saumassa olisi tärkeää varmistaa, että nuori saa tukea heti pajajakson jälkeen, eikä jää yksin tyhjän päälle. Nuorella on hyvä olla jatkosuunnitelmia heti Sauman jälkeen, jotka on suunniteltu yhdessä esimerkiksi yksilövalmentajan kanssa ja näin ollen nuori ei joudu epätoivoisen pettymyksen tilaan myönteisen pajajakson jälkeen. Jo pelkkä merkityksettömyyden tunne saattaa vaikuttaa nuoreen masentavasti ja pajalla koettu innokkuus tulevaisuudesta saattaa kadota (Vartiainen 2008, 31).

Sauman toiminta tällä hetkellä

Sauman toiminta on kevään 2010 jälkeen muotoutunut työpainotteisesta, valmentavaan muotoon. Varsinaista työtä tehdään kolmena päivänä viikossa ja ryhmävalmennukselle on asetettu omat päivänsä. Kaksi kolmesta haastatellusta nuoresta on tyytyväisiä ryhmävalmennuspäivien olemassa oloon, mutta yksi nuorista toivoisi nekin päivät käytettäväksi työntekoon. Nuoret itse ovat saaneet vaikuttaa Sauman viikkojen suunnitteluun ja toteutukseen antamalla ideoita sen sisältöön.

Ongelmaksi Saumassa on muodostunut nuorten poissaolot ja myöhästelyt, joita kuluvan vuoden aikana kertynyt useammalle nuorelle. Poissaolot ja myöhästelyt vaikuttavat ryhmän toimintaan, myöhästelijät viivyttävät toiminnan alkua, eikä viikkoja voida tarkasti suunnitella, koska kaikki eivät ole paikalla. Sauman yksilövalmentaja ei usko poissaolojen johtuvan vastustuksesta Saumaa kohtaan, vaan syiden taustalla ovat nuorten omat ongelmat. Poissaoloja ja myöhästymiä pyritään ehkäisemään kahden keskeisillä keskusteluilla nuoren kanssa.

Saumassa ollessaan nuoret saavat työmarkkinatukea, mutta tuen määrä ei ole kovin suuri eikä se yksin riitä motivoimaan kaikkia nuoria käymään pajalla säännöllisesti. Sen takia on keksittävä muita keinoja, joiden avulla nuorten poissaolot vähenisivät. Me uskomme, että nuorten poissaoloja pystyttäisiin parhaiten vähentämään ryhmävalmennuksen avulla. Ryhmävalmennuksessa pyritään vahvistamaan nuoren elämänhallintaa, jonka tarkoituksena on tehdä nuori tietoiseksi omista valinnoistaan ja niiden merkityksestä elämälleen. Oppimisen ja

onnistumisen tunteet pajalla voivat vahvistaa nuoren tunnetta siitä, että hän voi vaikuttaa asioihin mitä hänen elämässään tapahtuu. (Vartiainen 2008, 23.) Nuoren ymmärtäessä, että säännöllinen Saumassa käynti ja ajoissa paikalle tulo ovat suorassa yhteydessä helpompaan arkeen ja rahan saantiin, saattavat poissaolotkin vähentyä. Tämän asian ymmärtäminen ei kuitenkaan tapahdu hetkessä vaan se vaatii useamman kuukauden tukitoimia.

Haastattelussa nuoret kertoivat, että haluaisivat tehdä Saumasta enemmän vierailuja erilaisiin työpaikkoihin ja yrityksiin. Erilaisia työpaikkavierailuja siis voisi tulevaisuudessa Saumassa tehdä enemmän. Niissä nuoret voisivat saada itselleen uusia kontakteja, tutustua eri aloihin ja jopa löytää itselleen tulevaisuuden työpaikan. Nuorten motivaation kannalta on tärkeää, että tulevaisuus ei ole hämärän peitossa vaan he löytävät tavoitteita, joita kohti pyrkivät.

Sauma toimii tällä hetkellä yhden työntekijän voimin. Tutkimuksissamme nousi esiin vahvasti toisen työntekijän tarve. Tämän hetkisen yksilövalmentajan aika ei yksin riitä kaiken toiminnan ylläpitämiseen vaan avuksi tarvittaisiin toinen työntekijä. Työpari mahdollistaisi sen, että suunnittelu- ja valmistelutyölle jäisi enemmän aikaa ja uusia menetelmiä saataisiin otettua käyttöön. Työparin myötä myös ryhmäkokoja voitaisiin nostaa kuudesta nuoresta kahdeksaan, mikä helpottaisi ryhmätöiden tekoa. Isommassa ryhmässä muutaman nuoren myöhästymisen tai poissaolokaan ei haittaisi niin paljon kuin tämän hetkisessä pienessä ryhmässä, jossa jo yhden tai kahden nuoren poissaolo tekee ryhmätöiden teosta mahdotonta.

Nuorten ohjautuminen Saumaan

Nuoria ohjautuu Saumaan Työ- ja elinkeinotoimiston, työelämän palvelukeskuksen sekä etsivän nuorisotyön kautta. Eniten nuoria pajalle ohjautuu Työ- ja elinkeinotoimiston kautta. Kaikki Saumaan ohjattavat nuoret eivät kuitenkaan päädy Saumaan asti. Osalle ohjattavista nuorista kynnys ottaa yhteyttä Sauman yksilövalmentajaan tai tulla yksin käymään paikan päällä voi olla liian suuri ja näin ollen he eivät koskaan löydä tietään pajalle.

Yksi Sauman nuorista, jota haastattelimme, oli itse omatoimisesti ottanut yhteyttä Saumaan ja tullut sitä kautta pajalle, mutta suurin osa nuorista ei ole näin oma-aloitteisia. Saumaan ohjataan pääsääntöisesti nuoria, jotka tarvitsevat kokonaisvaltaista tukea elämänhallinnassaan, joten on outoa olettaa näiden nuorien lähtevän itsenäisesti ottamaan yhteyttä Saumaan. Parhaiten heidät saataisiin tulemaan Saumalle varmasti siten, että heidän kanssaan lähdetään yhdessä sinne tutustumaan tai, että Saumasta tullaan nuorta vastaan.

Myös Sauman yksilövalmentaja sekä työ- ja elinkeinotoimiston ja Työvoiman palvelukeskuksen kyselyyn vastanneet työntekijät ovat sitä mieltä, että nuoret pitäisi ohjata Saumaan saattaen. Toimivin vaihtoehto varmasti olisi, jos Sauman työntekijä menisi nuorta vastaan Työ- ja elinkeinotoimistoon tai Työvoiman palvelukeskukseen ja tutustuisi siellä nuoreen sekä kertoisi Sauman toiminnasta paremmin. Tämä kuitenkin vaatisi sen, että Saumaan saataisiin toinenkin työntekijä, koska yhden työntekijän aika ei tähän riitä.

Sidosryhmien mukaan nuoria ohjataan vähäisesti Saumaan. Ohjauksen vähäisyyteen saattaa vaikuttaa sidosryhmien vähäinen tieto Saumasta. Sidosryhmille tekemässämme kyselyssä tulee ilmi, että Sauman toimintatavat ovat yhteistyökumppaneille lähes tuntemattomat. Kevään 2012 aikana Saumalla on sovitut tapaamiset sekä Työ- ja elinkeinotoimiston, että sosiaalitoimen kanssa ja näiden tapaamisten tavoitteena on esitellä Sauman toimintaa sidosryhmille sekä luoda kontakteja puolin ja toisin. Yhteydenpitoon pitää kuitenkin panostaa myös tulevaisuudessa, jotta nuorten siirtyminen Saumaan saadaan jatkossa toimivammaksi. Sauman tiedotuksen täytyy olla tehokasta ja toimivaa sekä esiteleh-tisen tulee olla houkuttelevan näköinen, jotta työntekijät osaavat suositella Saumaa oikeille nuorille ja että nuoret myös itse kiinnostuvat asiasta. Luvussa yhdeksän esittelemme muutamia konkreettisia keinoja, joilla yhteistyötä ja tiedotusta voisi tulevaisuudessa parantaa.

Sidosryhmille tehdyn kyselyn vastauksissa nousee esille myös ajatus siitä pitäisikö Sauman profiloitua paremmin ja tuoda esille miten se eroaa muista Jyväskylän samankaltaisista palveluista. Profiloituminen ja kohderyhmän tarkentaminen voisivat helpottaa nuorten ohjaamista Saumaan, sidosryhmien tällöin tietäessä paremmin minkälaisia nuoria Saumaan tulisi ohjata.

Vuoden 2013 alusta virallisesti voimaan tulevan yhteiskuntatakuun myötä työpajapaikkojen merkitys lisääntyy. Yhteiskuntatakuu velvoittaa, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle on kolmen kuukauden sisällä löydettävä joku koulutus-, harjoittelu-, työpaja-, kuntoutus- tai työpaikka, joten paikkoja joihin nuoria saadaan sijoitettua, on tulevaisuudessa oltava lisää. Saumalle on siis myös tarvetta tulevaisuudessa. Saumasta täytyy vain saada vielä lisää tietoa yhteistyökumppaneille, jotta se löytää ja vakiinnuttaa paikkansa Jyväskylän nuorille suunnattujen työpajapalveluiden joukosta.

Sovatek-säätiön etsivän työnohjaajan kanssa käydyssä keskustelussa tuli esille ajatus siitä voisiko Sauma tulevaisuudessa olla sellainen nuorten ohjatun toiminnan paikka, johon voisi tulla ilman työmarkkinatukioikeutta? Nuoret, jotka eivät ole oikeutettuja työmarkkinatukeen ovat suuressa vaarassa syrjäytyä, koska heille ei ole paikkaa mihin mennä. Etsivän työnohjaajan mukaan juuri tällaisille paikoille olisi eniten kysyntää, joten olisiko tämä se asia mihin Sauma voisi tulevaisuudessa profiloitua?

Yhteenveto

Tärkeimmiksi Sauman kehitystehtäviksi tutkimuksemme perusteella nousee siis yhteistyö sidosryhmien kanssa ja toisen työntekijän palkkaaminen. Saumastarttipaja on toiminut nykyisellä tavallaan vasta syksystä 2011 asti, joten on luonnollista, että se hakee vielä paikkaansa Jyväskylän nuorille suunnattujen työpajojen joukossa. Yhteistyöhön sidosryhmien kanssa ja tiedotukseen on kuitenkin panostettava nyt ja tulevaisuudessa, jos halutaan sen vakiinnuttavan paikkansa muiden palvelujen joukossa. Seuraavassa luvussa esittelemmekin ajatuksia ja ideoita siihen, miten Sauman tiedotusta ja yhteistyötä sidosryhmiin voisi tulevaisuudessa parantaa.

Tulevaisuuden toiminnan kannalta on välttämätöntä, että Saumaan saadaan palkattua toinen työntekijä. Toinen työntekijä mahdollistaisi sen, että yhteistyötä sidosryhmien kanssa ja tiedotusta voitaisiin parantaa. Se myös monipuolistaisi toimintaa, kun erilaisia töitä ja tehtäviä olisi suunnittelemassa kaksi ammattilais-

ta yhden sijaan. Toimintaa on jatkossa helpompi kehittää kun ensin varmistetaan, että resurssit ovat kunnossa ja toiminta ei kaadu ajan puutteeseen.

Nuorten jatkosuunnitelmiin ja tukitoimiin Sauman jälkeen on myös panostettava, jotta Sauma ei jää tilapäiseksi avuksi nuorelle vaan nuori pääsee sen avulla eteenpäin elämässään.

Tutkimuksemme osoittaa, että Sauman kaltaiselle starttipajalle on tilausta Jyväskylässä. Haastatellut nuoret ovat hyötäneet Saumasta ja kokivat sen paikaksi, jonne on mukava tulla. Tutkimustuloksiamme arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon se, ettei kaksi Sauman viidestä nuoresta päässyt paikalle haastattelutilanteeseen. Haastattelutilanteesta puuttuvilla nuorilla on kertynyt paljon poissaoloja Saumasta, joten olisi ollut mielenkiintoista kuulla heidän mielipiteensä siitä, mikä saisi heidät käymään säännöllisemmin Saumassa.

Emme myöskään saaneet vastausta kyselyymme kaikilta sidosryhmien työntekijöiltä, joille kyselyn lähetimme. Kahdeksasta työntekijästä kolme työntekijää vastasi kyselyyn, vaikka muistutimmekin useamman kerran heitä asiasta. Tähän on luultavasti syynä työntekijöiden omat työkiireet tai kyllästyminen lukuisiin kyselyihin, joita tänä päivänä tulee varmasti paljon. Kuitenkin ne kolme työntekijää, jotka kyselyymme vastasivat, antoivat kaikki samansuuntaista tietoa siitä, etteivät tiedä Sauman toiminnasta tarpeeksi, ja jo tästä tiedosta voimme päätellä, että Sauman tiedotusta ja yhteistyötä sidosryhmien kanssa tulee jatkossa tehostaa.

9 KEHITTÄMISMAHDOLLISUUDET TIEDOTUKSEEN

Tutkimuksessamme saimme selville, että Sauma-starttipajan ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä pitää parantaa ja tiedotusta Sauman toiminnasta lisätä. Tiedotus ja viestintä ovat keskeinen osa pajatoimintaa. Niiden tehtävänä on varmistaa oikea kuva pajatoiminnasta asiakkaille ja sidosryhmille, sekä lisätä sen näkyvyyttä ja tunnettavuutta. Hyvä tiedotus myös vahvistaa jo olemassa olevia yhteistyösuhteita ja -verkostoja sekä luo uusia. Tässä muutamia esi-

merkkejä siitä kuinka Sauman tiedotusta yhteistyökumppaneille voisi tehostaa. (Keski-Suomen Työpajayhdistys 2012.)

Kohderyhmät:

Työ- ja elinkeinotoimiston, Työvoiman palvelukeskuksen ja sosiaalitoimen työntekijät, jotka työskentelevät nuorten kanssa.

Välineet ja keinot:

- Yhteistyöpalaverit

Yhteistyöpalavereita voisi olla kaksi tai kolme kertaa vuodessa tarpeen mukaan. Niissä molemmat osapuolet esittelevät toimintaansa ja mietitään tulevaa yhteistyötä sekä mitä siinä voisi kehittää. Palavereissa myös luodaan kontakteja sekä tutustutaan puolin ja toisin, mikä helpottaa yhteydenpitoa jatkossa. Yhteistyöpalaverien lisäksi yhteydenpidon sidosryhmiin tulee olla jatkuvaa ja toiminnasta tulee lähettää päivitettyä tietoa esimerkiksi sähköpostin kautta.

- Sähköposti

Sähköposti toimii hyvänä välineenä sidosryhmätiedotuksessa. Sen kautta voi lähettää tiedotteita ja pitää jatkuvaa yhteyttä sidosryhmiin.

- Sauma-starttipajan avoimet ovet ja infotilaisuus

Erilaiset tilaisuudet kuten esimerkiksi Sauma-starttipajan avoimet ovet tai infotilaisuudet on tehokas tapa kertoa palvelusta ja luoda onnistuneita kontakteja. Tilaisuudet olisi suunnattu sidosryhmille ja nuorille.

- Sauman oma Internet-sivu

Sauman oma Internet-sivu toimisi hyvänä tiedonlähteenä sekä sidosryhmien työntekijöille, että nuorille, joille Saumaa esitellään. Sidosryhmien työntekijät voivat kehottaa nuoria tutustumaan Sauman Internet-sivuihin, kun Saumaa mietitään vaihtoehtona nuorelle. Internet-sivuista tulee tehdä houkuttelevan näköiset ja sivuilla voisi olla paljon kuvia töistä ja tuotoksista, joita Saumassa on tehty. Sauman nuoret voisivat olla mukana suunnittelemassa ja tekemässä Internet-sivua, jolloin siitä tulisi nuorten näköinen.

- Hyvä ja selkeä esite

Hyvä esite, josta näkee kenelle Sauma on suunnattu, mitä siellä tehdään ja mitkä ovat sen tavoitteet. Esitteitä tulee antaa sidosryhmille yhteistyöpalavereissa sekä niitä voi myös jakaa erilaisilla messuilla ja muissa tapahtumissa, joissa Sauma on esillä.

10 JATKOTUTKIMUKSET

Mikään toiminta ei ole koskaan valmista. Yhteiskunnalliset ja etenkin työelämään liittyvät muutokset heijastuvat nuorten työpajojen asiakaskuntaan ja näiden muutosten myötä myös pajatoiminnan on muututtava jotta se pystyy palvelemaan sen käyttäjiä (Vartiainen 2008, 23). Tämän takia Sauman toimintaa tulee myös tulevaisuudessa tutkia ja kehittää.

Koska tutkimuksessamme tulimme siihen tulokseen, että Saumaan tulisi palkata toinen työntekijä nykyisen yksilövalmentajan lisäksi, niin tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia sitä, miten toisen työntekijän palkkaaminen on vaikuttanut Sauman toimintoihin. Onko uusia menetelmiä otettu käyttöön ja ehditäänkö nuoria menemään vastaan Työ- ja elinkeinotoimistoon, Työvoiman palvelukeskukseen sekä sosiaalitoimeen? Esimerkiksi vuoden päästä siitä kun toinen työntekijä on palkattu, voisi tehdä jatkotutkimusta siitä ovatko tässä opinnäytetyön tutkimustuloksissa esitetyt asiat toteutuneet kun resursseja on lisätty.

Myös Sauman vaikuttavuutta nuoriin voisi tutkia tulevaisuudessa. Tällä hetkellä nuoret ovat kiinnostuneita hakeutumaan kouluun ja työelämään, mutta niin kuin on Komonen (2007) kuvaa, koulu maailmaan kiinnittyminen ei ole aina helppoa, yksitoista prosenttia ammatillisen koulutuksen aloittaneista nuorista, jättää koulutuksen kesken. Jatkossa olisikin hyvä tutkia seurantatutkimuksen avulla, ovatko nuoret säilyttäneet Saumasta saadun innostuksen jatkaessaan koulumaailmaan tai työelämään. Haasteeksi vuoden kuluttua tosin voi nousta se, miten tavoittaa nämä entiset Sauma nuoret. Mutta jos nyt jo lähdetäisiin ajattelemaan, että kyseinen tutkimus voitaisiin tulevaisuudessa toteuttaa, nuorilta tulisi pyytää suostumus säilyttää heidän yhteystietonsa mahdollista jatkotutkimusta varten.

Jatkotutkimusta voisi tehdä myös ehkä noin vuoden tai kahden jälkeen siitä kun yhteiskuntatakuu on astunut virallisesti voimaan vuoden 2013 alussa. Olisi mielenkiintoista tutkia, miten se on vaikuttanut Sauman toimintaan, minkälaisissa elämäntilanteissa olevia nuoria siellä on ja onko kysyntää enemmän? Vai joko muutaman vuoden päästä Saumasta on tullut paikka nuorille, joilla ei ole oikeutusta työmarkkinatukeen?

Starttipajat voivat täyttää nykyisen palvelujärjestelmän aukkoja tarjoamalla nuorille henkilökohtaista tukea ja mahdollisuuksia elämänhallinnan vahvistamiseen. Useilla nuorilla on selkeä aikuisen tuen tarve ja starttipaja vastaa tähän tarpeeseen. (Vartiainen 2008, 93.) Starttipajoissa voi siis olla yksi vastaus nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Siksi niitä on todella tärkeää tutkia myös tulevaisuudessa ja pohtia miten ne parhaalla mahdollisella tavalla palvelisivat nuoria nyt ja tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2009. Arvio ”Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehdyt toimenpiteet”. Viitattu 4.4.2012.

<http://www.laaninhallitus.fi/lh/etela/arvio/home.nsf/pages/94B42B5E1A03834DC2256C77004B49DF?OpenDocument>

Akava ry Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö 2012. Teemajuttu ”Nuorten yhteiskuntatakuu ehkäisee syrjäytymistä”. Viitattu 4.3.2012.

http://www.akava.fi/ajankohtaista/teemajuttu/nuorten_yhteiskuntatakuu_ehkaise_e_syrjailytymista

Danska-Honkala, Katja & Poteri, Martti 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä . toim. Lundholm, Pia & Herranen, Jatta. Humanistinen ammattikorkeakoulun verkkojulkaisu. Viitattu 06.04.2012.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.

Hassinen, Markku 2004. Starttipaja Aapinen. Työpajatoiminnan, yksilövalmennuksen ja palveluohjauksen kehityskulku sekä nykytila Suomessa. 1. painos. Turku: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Heikkilä, Tarja 2001. Tilastollinen tutkimus. 3. painos. Helsinki: Oy Edita Ab.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Huhtajärvi, Piia 2007. Ammatillinen etsivätyö. Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. toim. Hoikkala, Tommi & Sell, Anna. Helsinki: Hakapaino oy.

Huotelin, Hannu & Komonen, Katja 2006. Työpajat nuorten hyvinvoinnin tukijana. Teoksessa Työpajatoimintaa kehittämässä. Työpajojen kehittäminen Etelä-Savossa –hankkeen kokemukset. toim. Komonen, Katja. Mikkeli: Interkopio Oy, 1-25.

Jyväskylän Katulähetys ry 2011. Saharanta-projekti. Viitattu 12.3.2012.

<http://www.jklkl.fi/index.php?id=424>

Jyväskylän kaupunki 2012. Jyväskylän kaupungin työllisyyspalvelut. Nuorten Taidetyöpaja. Viitattu 12.3.2012.

<http://www.jyvaskyla.fi/taidepaja>

Järvenpää, Esa 2012. Sovatek-säätiö 23.2.2012. Jyväskylä.

Kansaneläkelaitos 2012. Työmarkkinatuki. Viitattu 4.3.2012.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/130608102511ML?OpenDocument>

Keski-Suomen Työpajayhdistys ry 2012. Toimintasuunnitelma. Viitattu 16.3.2012.

<http://www.kstpy.org/uploads/kstpy/Toimintasuunnitelma%202012.pdf>

Komonen, Katja 2007. Työpajatoiminta nuorisotyön työmuotona. Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. toim. Hoikkala, Tommi & Sell, Anna. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 429- 445.

Koskela, Virpi 2008. Miten nuoret tunsivat hyötynsä starttipajasta? Teoksessa Järvelä Sampo, Koskela Virpi, Natri Tommi. Starttivalmennus. Taiteen keinoin kohti elämää. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys, 13-15.

Kuure, Tapio, 2009. Nuorten työpajojen vaikuttavuuden arviointi- Osaselvitys hankkeeseen Nuorta ei jätetä! loppuraportti. Viitattu 14.04.2012.

http://www.sosiaalikehitys.com/uploads/Nuorten_tyopajojen_vaikuttavuuden%20arviointi.pdf

Laakso, Kirsti 2001. Tekemisen meininkiä elämään, nuorten työpajatoiminnan arviointia. Jyväskylän opetussosiaalikeskuksen julkaisusarja.

Lundbom, Pia & Herranen, Jatta 2011. Sosiaalisen vahvistamisen ajankohtaisuus. Teoksessa Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä . toim. Lundholm, Pia & Herranen, Jatta. Humanistinen ammattikorkeakoulun verkkojulkaisu. Viitattu 06.04.2012.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä . toim. Lundholm, Pia & Herranen, Jatta. Humanistinen ammattikorkeakoulun verkkojulkaisu. Viitattu 06.04.2012.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Tiedote "Nuorten yhteiskuntatakuu: koulusta, työtä ja täsmäpalvelua". Viitattu 16.3.2012.

<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2012/03/yhteiskuntatakuu.html?lang=fi>

Pietikäinen, Reetta 2005. Vaihtoehtoisia polkuja etsimässä – työpajanuorten orientaatiot. Teoksessa Polkuja ja poikkeamia – aikuisuutta etsimässä, toim. Aapola, Sinikka & Ketokivi, Kaisa. Tampere: Tampereen yliopistopaino oy, 219.

Rannikkopajat 2012. Viitattu 3.2.2012. www.rannikkopajat.fi

Rossi, Hanna 2012. Sovatek-säätiö 2012. Jyväskylä

Sosiaaliportti 2012. Internet-sivut. Viitattu 9.4.2012.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/nuoret/>

Sovatek-säätiö 2012. Viitattu 3.2.2012.
www.sovateksaatio.fi

Sovatek-säätiö. 2011. Toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2011. Viitattu 4.4.2012.
http://www.sovatek.fi/liitteet/Toimintasuunnitelma_ja_talousarvio_vuodelle_2011.pdf

Toropainen, Sanna 2010. Starttivalmennuksen ja etsivän nuorisotyön yhteistyö. Sauma- valmennuksen kuvaus ja nuorten kokemukset valmennuksesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 210 op.

Taanila, Aki 2011. Määrällisen aineiston kerääminen. Viitattu 13.04.2012.
<http://myy.helia.fi/~taaak/t/suunnittelu.pdf>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2010. Ohje ”Työ- ja elinkeinoministeriön ohje nuorten yhteiskuntatakuusta” . Viitattu 4.3.2012.
http://mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/05_yhteiskuntatakuu_nuoret/nuorten_yhteiskuntatakuu_ohje.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö 2011. Viitattu 4.3.2012.
http://mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/05_yhteiskuntatakuu_nuoret/index.jsp

Työ- ja elinkeinoministeriö 2011. Viitattu 4.3.2012.
http://mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/05_yhteiskuntatakuu_nuoret/index.jsp

Työ- ja elinkeinoministeriö 2011. Työmarkkinatuki. Viitattu 4.3.2012.
http://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/07_tyottomyys/01_tyottomyysturva/01_erdellytykset/03_tmtuki_alle_25-v/index.jsp

Työpajatieto 2012. Viitattu 3.2.2012.
www.tyopajatieto.fi

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry 2012. Viitattu 3.2.2012.
www.tpy.fi

Vartiainen, Sini 2008. Eväitä elämänhallintaan. Tapaustutkimus Ilmaisu-Startin nuorista Tampereella. Tampereen yliopiston sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos, Pro gradu -tutkielma. Sosiaalipolitiikka.

LIITTEET

Liite 1: Saatekirje sidosryhmien kyselyyn

Hei!

Olemme kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijoita Humanistisesta ammattikorkeakoulusta ja teemme opintoihimme kuuluvaa opinnäytetyötä Jyväskylän Sauma-starttipajan toiminnasta ja toimivuudesta. Tutkimuksemme tilaajana toimii Sovatek-säätiö ja tutkimuksen tarkoituksena on arvioida ja kehittää Sauma-starttipajan toimintaa.

Sauma on Sovatek-säätiön 16–28 –vuotiaalle nuorille tarkoitettu, 6-paikkainen valmentavan ohjauksen ja toiminnan periaatteella toimiva starttipaja. Se on tarkoitettu nuorille, jolla ei ole ammatillista koulutusta tai valmiuksia hakeutua ammatilliseen koulutukseen tai työelämään. Ja sen tarkoituksena on parantaa nuorten työelämä- ja opiskeluvalmiuksia.

Starttipajan yhteistyökumppaneina toimivat työ- ja elinkeinotoimisto, työvoimanpalvelukeskus TYP sekä sosiaalitoimi, joista nuoria ohjataan starttipajalle. Tutkimustamme varten haluaisimme tehdä yhteistyökumppaneille kyselyn, jonka avulla kartoitetaan heidän tietojansa Saumasta sekä kokemuksia yhteistyöstä. Kyselyn vastausten perusteella toivomme löytävämme vastauksia siihen, miten starttipajan ja yhteistyökumppaneiden yhteistyön voisi tehdä mahdollisimman toimivaksi.

Voisimmeko toimittaa kyselyn teille ja te välittäisitte sen eteenpäin työntekijöillemme, jotka toimivat nuorten kanssa? Kysymyksessä on lyhyt kysely, jonka vastaamiseen menee aikaa 5-10 minuuttia. Toimitamme sähköpostitse linkin kyselyyn. Työntekijät pääsevät vastaamaan kyselyyn suoraan linkistä.

Ystävällisin terveisin,

Elina Wilén
elinawilen@hotmail.com
puh. 040 865 0192

Heli Metsänen
heli.metsanen@hotmail.com
puh. 040 715 6572

Sovatek-säätiö
Tiia Luotojoki
tiia.luotojoki@sovatek.fi
puh. 050 430 4572

Liite 2: Teemahaastattelurunko Sauman nuorille

Teemat:

Työharjoittelu Saumassa

- Tulevatko nuoret mielellään Saumaan?
- Saumassa viihtyy hyvin?
- Työtehtäviä on ollut tarpeeksi?
- Ohjausta on ollut tarpeeksi?
- Onko elämään löytynyt Sauman avulla jotain uutta? Kaverit? Harrastus? Mielenkiinnon kohde?
- Onko herännyt kiinnostusta opiskeluun tai työelämään?
- Onko herännyt kiinnostusta opiskeluun tai työelämään?
- Entä onko Saumasta löytynyt rytmiä elämään?
- Mikä Saumassa on parasta?

Ohjautuminen Saumaan

- Oliko jotain odotuksia Saumasta ennen harjoittelun alkua?
- Mitä kautta Saumaan on ohjautunut?
- Mitä tiesitte Saumasta ennen tänne tuloa?
- Sujuiko Saumaan tulo mutkattomasti?

Sauman tulevaisuudessa

- Mitä Sauman jälkeen?
- Voisiko Saumassa tehdä jotain toisin, mitä?
- Miten koette helpoimmaksi tavaksi osallistua Sauman suunnitteluun?
- Koetteko että olette saaneet vaikuttaa siihen mitä Saumassa tehdään?
- Onko mielipiteitänne kuunneltu?
- Mitä Saumassa voisi olla lisää? Työntekoa? tutustumista oppilaitoksiin työpaikkoihin? Harrastusmahdollisuuksiin tutustumista?

Vapaa sana

Liite 3: Teemahaastattelurunko Sauman yksilövalmentajalle

Teemat:

Aikaisempi Sauma

- Minkälainen oli aiempi Sauma ennen ohjaajan vaihdosta?
- Miten se poikkesi nykyisestä?
  - Mitkä olivat suurimmat erot?

Nykyinen Sauma

- Mitkä tekee Saumasta sen mitä se on?
  - Mitä asioita tulisi Saumassa vielä kehittää?
- Mitkä olisivat riittävät resurssit Saumalle?

Sidosryhmien ja Sauman välinen yhteistyö

- Miten viestintä yhteistyökumppaneiden ja Sauman välillä toimii?
  - Miten viestinnän saisi toimimaan paremmin?
- Miten nuorten ohjautuminen sidosryhmiltä Saumaan on toiminut?
  - Miten ohjautuvuutta saataisiin parannettua?

Nuoret Saumassa

- Miten nuoret ovat viihtyneet Saumassa?
- Mitä havaintoja olet tehnyt Sauman vaikuttavuudesta nuoriin?
- Minkälaisia asioita nuoret ovat Sauman aikana oppineet?
- Kevään aikana nuorten poissaolot ja myöhästelyt ovat lisääntyneet. Miten nuoret saisi tulemaan päivittäin paikalle ja vieläpä ajoissa?

Vapaa sana

Liite 4: Kysely sidosryhmille

Kyselyn tarkoituksena on selvittää työ- ja elinkeinotoimiston, sosiaalitoimen sekä työvoiman palvelukeskuksen työntekijöiden tietämystä Sauma-starttipajasta ja sen toiminnasta. Kyselyn tulosten perusteella pyritään parantamaan näiden yhteistyökumppaneiden ja Sauma-starttipajan toimintaa ja saada nuorten siirtyminen starttipajalle helpommaksi. Ongelmaksi ollaan koettu, etteivät nuoret tule starttipajalle asti siitä huolimatta, että heidät ollaan sinne eri toimipisteistä ohjattu. Tähän ongelmaan pyrimme löytämään ratkaisua kyselyn vastausten perusteella. Olemme kiitollisia vastauksistanne!

Kysely:

1. Työnkuva

2. Toimipaikka

3. Tiedän mikä on Sauma-starttipaja ja minkälaisille nuorille se on suunnattu?

Täysin samaa mieltä
 Jokseenkin samaa mieltä
 En osaa sanoa
 Vähän eri mieltä
 Täysin eri mieltä

Tiedän millä keinoin Sauma-startti pajassa autetaan nuoria?

Täysin samaa mieltä
 Jokseenkin samaa mieltä
 En osaa sanoa
 Vähän eri mieltä
 Täysin eri mieltä

4. Kerron Sauma-starttipaja vaihtoehdosta usein nuorille?

Täysin samaa mieltä
 Jokseenkin samaa mieltä
 En osaa sanoa
 Vähän eri mieltä
 Täysin eri mieltä

6. Uskotko, että nuoret hakeutuvat itsenäisesti starttipajalle suositeltuasi sitä heille?

Täysin samaa mieltä
Jokseenkin samaa mieltä
En osaa sanoa
Vähän eri mieltä
Täysin eri mieltä

7. Sauma starttipajan tiedotus toimii

Täysin samaa mieltä
Jokseenkin samaa mieltä
En osaa sanoa
Vähän eri mieltä
Täysin eri mieltä

5. Minkälaisessa elämäntilanteessa oleville nuorille suosittelet Sauma-starttipajaa

7. Millä keinoin nuoren siirtyminen toimipaikastanne Sauma-starttipajalle saataisiin mahdollisimman toimivaksi?

8. Muut ajatukset